

BIBLIOTHEEK
PPO sector Bloembollen
Postbus 85
2160 AB Lisse
0252 462121

HET BEDRIJFSECONOMISCH ADVIES IN DE BLOEMBOLLENTEELT
Een analyse van de werkwijze in de voorlichting

J.W. Stoop
Laboratorium voor bloembollenonderzoek, Lisse

in samenwerking met:

T.H. Edens
Consulentschap in Algemene Dienst voor de bloembollenteelt, Lisse

E. Rijnders
Consulentschap voor de Tuinbouw, Hoorn

G.N. Schaap
Consulentschap voor de Tuinbouw Midden-Holland, Ter Aar

N.J. Snoek
Consulentschap voor de Tuinbouw, Hoorn

LBO-rapport nr. 72

Lisse
december 1989

REFERAAT

HET BEDRIJFSECONOMISCH ADVIES IN DE BLOEMBOLLENTEELT Een analyse van de werkwijze in de voorlichting

Stoop, J.W.
LBO-rapport nr. 72,1989
67 p., 7 bijlagen (43 p.)

Het rapport maakt deel uit van de ontwikkeling van een voorlichtings-
ondersteunend systeem voor het uitbrengen van een bedrijfseconomisch advies in
de bloembollenteelt. Het omvat een van de eerste fasen om te komen tot dit
systeem, namelijk de informatie-analyse. Het rapport geeft een beschrijving van
de werkwijze die momenteel door de voorlichters wordt gehanteerd bij het
uitbrengen van een handmatig berekend bedrijfseconomisch advies. Zo veel
mogelijk is rekening gehouden met de nieuwste afspraken die zijn gemaakt voor
het maken van bedrijfseconomische berekeningen.

In het rapport wordt tevens een oordeel gegeven over de toepassing in de
bollenteelt van het systeem dat in gebruik is in de akkerbouw en
vollegrondsgroenteteelt.

De gegevens in het rapport kunnen worden gebruikt bij het ontwerpen van nieuwe
dan wel het aanpassen van bestaande systemen voor het uitbrengen van een
bedrijfseconomisch advies.

Informatie-analyse / Informatiemodel / Bedrijfseconomisch Advies /
Bloembollenteelt / Voorlichtingsondersteunend systeem

INHOUDSOPGAVE

bladzijde

VOORWOORD	5
1. INLEIDING	7
2. HET BEDRIJFSECONOMISCH ADVIES IN DE PRAKTIJK	9
Stap 1. Opstellen algemene bedrijfsgegevens	11
Stap 2. Heropstellen fiscale verlies- en winstrekeningen	15
Stap 3. Heropstellen fiscale balansen	19
3.1 Hulpberekeningen specificatie leningen en kredieten huidige situatie	21
Stap 4. Opstellen bedrijfseconomische balans huidige situatie	23
4.1 Hulpberekeningen opstellen bedrijfseconomische balans	25
Stap 5. Opstellen rendabiliteitsbegroting huidige situatie	29
5.1 Hulpberekeningen opstellen gedetailleerde saldobegroting (bijlage 4)	73
5.2 Hulpberekeningen opstellen samenvatting saldobegroting (bijlage 4)	84
5.3 Hulpberekeningen bepalen van de niet-toegerekende kosten	32
Stap 6. Opstellen arbeidsbegroting huidige situatie	37
6.1 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte per activiteit (bijlage 5)	93
6.2 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte totaal (bijlage 5)	101
Stap 7. Opstellen overzicht besparingen en liquiditeit huidige situatie ..	39
Stap 8. Analyseren huidige situatie	41
Stap 9. Formuleren knelpunten	45
Stap 10. Opstellen alternatieve productieplannen	47
Stap 11. Bepalen benodigde investeringen voor alternatieve productieplannen	49
Stap 12. Opstellen rendabiliteitsbegroting alternatieve productieplannen	51
12.1 Hulpberekeningen opstellen gedetailleerde saldobegroting (bijlage 4)	73
12.2 Hulpberekeningen opstellen samenvatting saldobegroting (bijlage 4)	84
12.3 Hulpberekening bepalen van de niet-toegerekende kosten	53
Stap 13. Opstellen arbeidsbegroting van alternatieve productieplannen	57
13.1 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte per activiteit (bijlage 5)	93
13.2 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbegroting totaal (bijlage 5)	101
Stap 14. Beoordelen en kiezen uit alternatieve productieplannen	59
Stap 17. Trekken conclusies en uitbrengen advies	61

voor vervolg inhoudsopgave z.o.z

3.	BEOORDELING VAN ANDERE SYSTEMEN VOOR BEDRIJFSECONOMISCH ADVIES	63
4.	CONCLUSIES/DISCUSSIE	65
	LITERATUUR	67
	BIJLAGEN	
1.	Verlies- en winstrekeningen van het voorbeeldbedrijf	69
2.	Fiscale balansen van het voorbeeldbedrijf	70
3.	Ontvangsten en uitgaven van het voorbeeldbedrijf	71
4.	Hulpberekeningen opstellen saldobegroting	72
	5.1 Hulpberekeningen opstellen gedetailleerde saldobegroting.....	73
	5.2 Hulpberekeningen opstellen samenvatting saldobegroting	84
5.	Hulpberekeningen opstellen arbeidsbegroting	92
	6.1 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte per activiteit	93
	6.2 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte totaal	101
6.	Periode-indeling	103
7.	Interaktiematrix stappen/hulpberekeningen en gegevens	104

VOORWOORD

In navolging van andere sectoren in de land- en tuinbouw, is begin 1989 op het CAD-BTD-overleg (een overleg van bedrijfstakdeskundigen met het Consulentenschap in Algemene Dienst) voor de bloembollenteelt besloten om een voorlichtings- ondersteunend systeem voor het uitbrengen van een bedrijfseconomisch advies te laten ontwikkelen. Hiervoor zou een samenwerkingsproject tussen onderzoek en voorlichting moeten worden opgezet.

In bovengenoemd overleg is gekozen voor een gefaseerde aanpak van het project. Dit rapport is het resultaat van de eerste fase om te komen tot het systeem. Het bevat een analyse van de huidige werkwijze in de voorlichting. In de planning van het verdere verloop van het project is rekening gehouden met zowel ontwikkeling van het systeem in eigen beheer als ook overname, zonodig na aanpassing, van systemen die reeds in gebruik zijn in andere sectoren. Hiertoe is in het rapport ook een evaluatie opgenomen van een bestaand systeem.

De analyse is tot stand gekomen door samenwerking tussen onderzoek en voorlichting. Hiervoor een woord van dank aan de heer Edens als coördinator en materiedeskundige, de heren Rijnders, Schaap en Snoek als materiedeskundigen en toekomstig gebruikers en de heer Stoop als onderzoeker/informatie-analist en auteur van dit rapport.

We hopen dat het rapport een goede bijdrage zal leveren aan de ontwikkeling en het gebruik van systemen voor het bedrijfseconomisch advies in de bloembollen- en bolbloemteelt.

Lisse
december 1989

Ir. H.G. Bus
Consulent voor de Tuinbouw Midden-Holland te Ter Aar

Dr. A.J. Dop
Hoofd van de afdeling Teelt en bedrijfsvoering van het LBO te Lisse

Ir. J.J.J. Langeslag
Consulent in Algemene Dienst voor de bloembollenteelt te Lisse

Ir. M.J.G. Timmer
Consulent voor de Tuinbouw te Hoorn

In verband met de reorganisatie en herverdeling van taken in de voorlichtingsdienst per 1 januari 1990, wordt voor overname van gegevens uit dit rapport verzocht contact op te nemen met de heer Edens van het Informatie- en Kennis Centrum (IKC), afdeling bloembollen te Lisse.

1. INLEIDING

Regelmatig worden ondernemers in de bloembollenteelt geconfronteerd met beslissingen die meer of minder ver ingrijpen in de bedrijfsvoering. Voorbeelden van dergelijke beslissingen zijn bedrijfsopvolging, verandering van teeltplan, investeringen en uitbreiding van het bedrijf. Voor de ondersteuning van deze beslissingen kan de hulp worden ingeroepen van een bedrijfsvoorlichter. Het uitbrengen van een advies over bovengenoemde zaken door een bedrijfsvoorlichter wordt een bedrijfseconomisch advies genoemd.

Tot nu toe werd het uitbrengen van een bedrijfseconomisch advies altijd gedaan met behulp van invulformulieren [1] ondersteund door gebruik van een rekenmachine. Het is de bedoeling dat in de toekomst gebruik gemaakt gaat worden van geautomatiseerde rekensystemen.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de informatie-analyse van het uitbrengen van een bedrijfseconomisch advies in de bloembollenteelt. Aan de hand van de bestaande formulieren voor bedrijfsdoorlichting [1], zijn 17 stappen geïnventariseerd die worden doorlopen bij het uitbrengen van een advies. Van de stappen is een uitgebreide beschrijving gemaakt (hoofdstuk 2).

Bij de beschrijving van de stappen is enerzijds gekeken naar 'hoe men het doet', anderzijds is gekeken naar 'hoe men het zou willen doen'. Daarbij is gebruik gemaakt van de syllabus Bedrijfssynthese die wordt gebruikt voor de opleiding van bedrijfsvoorlichters [2] en de beschrijvingen van het spreadsheetsysteem voor de akkerbouw en groenteteelt in de vollegrond [3]. Er is rekening gehouden met de afspraken die inmiddels in het kader van het informatiemodel "Open Teelten"- bedrijf zijn gemaakt [4 en 5].

Omdat in eerste instantie wordt gedacht aan toepassing van systemen op basis van spreadsheet, is volstaan met een uitgebreide beschrijving van de stappen en is besloten om van de benodigde en opgeleverde gegevens nog geen vertaling te maken naar een datamodel.

Met de gemaakte beschrijvingen voor bedrijfseconomische advisering in de bloembollenteelt is vervolgens gekeken naar het geautomatiseerd systeem dat in gebruik is in de akkerbouw en groenteteelt in de vollegrond (hoofdstuk 3).

2. HET BEDRIJFSECONOMISCH ADVIES IN DE PRAKTIJK

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de stappen die een voorlichter doorloopt om te komen tot een volledig bedrijfseconomisch advies. Van de stappen wordt een korte omschrijving gegeven waarin wordt vermeld wat het doel is. Aangegeven is hoe de gegevens kunnen worden weergegeven in overzichten en hoe de gegevens berekend dan wel verzameld kunnen worden. Waar nodig zijn hulpberekeningen bij de stappen opgenomen. Enkele van deze hulpberekeningen zijn in verband met hun omvang opgenomen in de bijlagen 4 en 5. Ter illustratie is voor alle stappen een praktijkvoorbeeld opgenomen. Gegevens die betrekking hebben op dit voorbeeld zijn cursief afgedrukt. In bijlage 7 is een matrix opgenomen waarin de relatie is aangegeven tussen enerzijds de stappen en hulpberekeningen en anderzijds de gegevens die worden berekend, overgenomen, geraadpleegd, vastgesteld en gewijzigd.

De stappen

1. Opstellen algemene bedrijfsgegevens
2. Heropstellen fiscale verlies- en winstrekeningen
3. Heropstellen fiscale balansen
  - 3.1 Hulpberekeningen specificatie leningen en kredieten huidige situatie
4. Opstellen bedrijfseconomische balans huidige situatie
  - 4.1 Hulpberekeningen opstellen bedrijfseconomische balans
5. Opstellen rendabiliteitsbegroting huidige situatie
  - 5.1 Hulpberekeningen opstellen gedetailleerde saldobegroting
  - 5.2 Hulpberekeningen opstellen samenvatting saldobegroting
  - 5.3 Hulpberekeningen bepalen van de niet-toegerekende kosten
6. Opstellen arbeidsbegroting huidige situatie
  - 6.1 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte per activiteit
  - 6.2 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte totaal
7. Opstellen overzicht besparingen en liquiditeit huidige situatie
8. Analyseren huidige situatie
9. Formuleren knelpunten
10. Opstellen alternatieve productieplannen
11. Bepalen benodigde investeringen voor alternatieve productieplannen
12. Opstellen rendabiliteitsbegroting alternatieve productieplannen
  - 12.1 Hulpberekeningen opstellen gedetailleerde saldobegroting
  - 12.2 Hulpberekeningen opstellen samenvatting saldobegroting
  - 12.3 Hulpberekening bepalen van de niet-toegerekende kosten
13. Opstellen arbeidsbegroting van alternatieve productieplannen
  - 13.1 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte per activiteit
  - 13.2 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbegroting totaal
14. Beoordelen en kiezen uit alternatieve productieplannen
15. Opstellen (begin)balans en financieringsplan toekomstige situatie
16. Opstellen overzicht besparingen en liquiditeit toekomstige situatie
17. Trekken conclusies en uitbrengen advies

Opmerkingen bij de stappen

- de stappen 1 tot en met 7 worden doorlopen om een beschrijving te geven van de huidige situatie en de vervolgstappen voor te bereiden;
- de stappen 8, 9, 10, 11, 15 en 17 zijn stappen waarbij discussie met de ondernemer plaatsvindt;
- de stappen 12, 13, 14 en 16 worden doorlopen om de toekomstige situatie te beschrijven;
- de stappen 10, 11, 12, 13, 15 en 16 worden eventueel meerdere malen doorlopen;
- bovenbeschreven stappen worden doorlopen bij een volledig bedrijfs-economisch advies, bij deelbegrotingen kan een kleiner aantal stappen worden doorlopen;
- van de stappen 15 en 16 is nog geen uitwerking gemaakt, omdat gezien de beschikbare tijd uitwerking van de overige stappen hogere prioriteit had bij de gebruikers en voor uitwerking van de stappen 15 en 16 aansluiting gezocht kan worden met andere sectoren.

stap 1

Stap 1. Opstellen algemene bedrijfsgegevens

Omschrijving

Bij deze stap worden gegevens opgenomen ter identificatie van het bedrijf en om alvast een indruk te krijgen van het bedrijf en de bedrijfsvoering. Tevens kan worden omschreven wat de aanleiding is voor het op te stellen advies. Met de algemene bedrijfsgegevens kunnen de gegevens die in de volgende stappen worden opgenomen beter geïnterpreteerd en beoordeeld worden (bijvoorbeeld de ontwikkeling in gezinsuitgaven).

Bedrijfseconomisch advies voor het bedrijf:

Naam : J. Bol
Adres : Tulpstraat 16
Postcode en Woonplaats : 1111 AA Bollandorp
Telefoonnummer : 01111-9999
Faxnummer : 01111-8888

door:

Naam : F. Voorlichter
Adres : Hyacintenstraat 67
Postcode en Woonplaats : 1111 AB Bollandorp
Telefoon : 01111-6666
Datum van bezoek : 31-8-'89

stap 1

Gezinssamenstelling en arbeidsinzet

	Leeftijd	Opleiding/opmerking	Arbeidsinzet (mensjaar)
Ondernemer(s)			
<i>J. Bol</i>	51	<i>LTuS + diverse kursussen</i>	1
Gezinsleden			
<i>echtgenote</i>	50		0
<i>zoon</i>	19	<i>MAVO + MTuS</i>	0,1
<i>zoon</i>	14	<i>MAVO</i>	0
<i>dochter</i>	16		0
Huwelijkse voorwaarden	<i>nee</i>		
Opvolgingssituatie	: <i>Zoon van 19 neemt het bedrijf over</i>		

Bij de arbeidsinzet wordt aangegeven in welke mate de leden van het gezin meewerken (schatting in de vorm van mensjaren).

Arbeidsbezetting overig personeel

	Aantal volledig	Aantal in deel- tijd	Omvang in deel- tijd (uren/jr)	Opleiding	Jaren ervaring
Overig personeel vast:					
<i>medewerker</i>		1	1000	<i>ongeschoold</i>	10
Overig personeel los:					
<i>voor oogstwerkzaamheden</i>		20	3000	<i>ongeschoold</i>	2

Opmerking:

Bloembollen planten, land klaarmaken en strodekken gebeurt in loonwerk.

stap 1

Grond

omschrijving (grondsoort)	oppervlakte (ha) kadas- traal	beteel- baar	eigendom/ (erf)pacht/ huur	verka- veling	ontwa- tering	ontslui- ting
huiskavel (zavel)	4,5	4	eigendom	goed	goed	goed
huurland (zavel)	3	3	huur	goed	goed	goed

Totaal beteelbaar (ha):		7				

Opmerking : huur bedraagt f 3000,-- / ha

Onder de kadastrale oppervlakte bij huurland wordt bedoeld de oppervlakte die bij de huur is afgesproken.

De gegevens over de grond kunnen worden overgenomen bij het opstellen van de bedrijfseconomische balans (stap 4) en de rendabiliteitsbegroting (stap 5).

Bedrijfsaccommodatie

gebouw	grootte	eenheid grootte	moderniteit/opmerkingen
schuur	400	m2	gebouwd in 1975 voor de bewaring van bloembollen, geschikt voor broei verwarming en koeling aanwezig
celruimte (2x) kavelwegverharding (20 cm dik)	80 2000	m2 m2	in 1975 aangelegd

De gegevens over de bedrijfsaccommodatie zijn bedoeld om, naast gegevens over de grond, een eerste beeld te krijgen van hoe het bedrijf is geoutilleerd.

Rechtsvorm bedrijf : persoonlijke onderneming
(pers.ond./maatschap/firma/BV/....)

BTW-regeling : landbouwregeling
(ondernemersregeling/landbouwregeling)

Overige bedrijfsgegevens en aanleiding advies

Na een aantal jaren als werknemer op een landbouwbedrijf te hebben gewerkt, is Bol in 1975 begonnen met een vollegrondsgroentebedrijf. Er is toen 4,5 ha land gekocht met daarop een woning. In dat jaar is een schuur gebouwd van 400 m2. In 1979 zijn de bloembollen in het teeltplan opgenomen; toen 3 ha. In 1985 en 1986 is dit uitgebreid tot 4 ha waarvan 3 ha tulpen.

De heer Bol heeft een zoon van 19 jaar die van de MTuS komt en die bij hem op het bedrijf wil komen werken. Hiertoe zal het bedrijf moeten worden aangepast.

stap 1

Produktieplan

jaar:	1985	1986	1987	Huidige situatie	Opmerking
produktie-activiteit nr. gewas	oppervlakte in ha				
1. tulp	2	2,5	3	3	normaal handelssortiment verwerking in gaasbakken
2. iris	0,5	0,5	0,5	0,5	normaal handelssortiment
3. krokus	0,5	0,5	0,5	0,5	normaal handelssortiment
4. bloemkool vroeg	1	1	1	1	
5. bloemkool herfst	0,5	0,5	0,5	0,5	nateelt op krokus
6. winterpeen	1	1	1	1	bewaring aan de hoop aflevering jan-feb
6. krotten	1	1	1	1	
Totaal	6,5	7,0	7,5	7,5	

Van het produktieplan worden behalve de huidige situatie gegevens opgenomen van de drie laatste jaren die bekend zijn in de boekhouding.

stap 2

Stap 2. Heropstellen fiscale verlies- en winstrekeningen

Omschrijving

Om een begroting op te stellen die is toegespitst op de bedrijfssituatie zijn gegevens nodig uit de boekhouding van het bedrijf. In deze boekhouding is echter meestal alleen sprake van de weergave van fiscale resultaten, terwijl voor de begroting van de huidige en toekomstige situatie met bedrijfseconomische resultaten wordt gerekend. Om de fiscale resultaten uit de boekhouding bruikbaar te maken voor de te begroten situatie, worden de cijfers uit de boekhouding van de drie laatstbekende jaren zodanig gerangschikt dat de onderverdeling aansluit bij de onderverdeling in de begroting. In bijlage 1 zijn de verlies- en winstrekeningen uit de boekhouding van het voorbeeldbedrijf opgenomen.

Voor de overzichtelijkheid worden de cijfers uit de boekhouding in afgeronde duizendtallen ingevoerd. Hierdoor kunnen er bij de tellingen verschillen optreden tussen de boekhouding en de onderstaande weergave.

	jaar:	1985	1986	1987
<u>Opbrengsten</u> (x f 1000)				
Bollenteelt				
tulp		70	82	85
iris		16	18	20
krokus		15	15	15
		+ ---	+ ---	+ ---
totaal bollenteelt (a)		101	115	120
Bloementeelt				
-		0	0	0
		+ ---	+ ---	+ ---
totaal bloementeelt (b)		0	0	0
Overige opbrengsten				
bloemkool		38	23	27
winterpeen		15	21	13
kroot		10	11	8
overig		1	1	1
		+ ---	+ ---	+ ---
totaal overige opbrengsten (c)		64	56	49

Totale opbrengsten (A = a + b + c)		165	171	169

Onder de post 'Overige opbrengsten' kunnen ook zaken worden meegenomen als de opbrengsten uit handelsactiviteiten, verhuur van huizen, auto's (bijvoorbeeld wat één van de firmanten privé bijdraagt) en dergelijke.

stap 2

Uit de opbrengsten en het aantal hectare (weergegeven in stap 1) kan de opbrengst per hectare worden berekend.

In het voorbeeld zijn dit:

Opbrengst per ha (f)

jaar:	1985	1986	1987
tulp	35000	32800	28300
iris	32000	36000	40000
krokus	30000	30000	30000
bloemkool	25300	15300	18000
winterpeen	15000	21000	13000
kroot	10000	11000	8000

Deze gegevens kunnen worden gebruikt bij het opstellen van een saldoberekening (rendabiliteitsbegroting, stap 5) en worden meegenomen in de analyse (stap 8).

(vervolg fiscale verlies- en winstrekening)

jaar:	1985	1986	1987
<u>Kosten</u> (x f 1000)			
Rente	11	10	10
Afschrijving:			
duurzame produktiemiddelen	16	16	16
bollenkraam	6	14	14
auto	2	2	2
Loon en sociale lasten	27	28	29
Werk door derden	6	6	6
Onderhoud	7	3	8
Bemesting/bestrijding	12	12	13
Energie/brandstoffen	9	9	10
Plantmateriaal (aanschaf)	3	3	3
Afzetkosten	7	8	8
Overige kosten			
landhuur	8	8	9
overig	9	10	11

Totale kosten (B)	123	129	139

Voor een toelichting op de wijze waarop de afschrijving van de bollenkraam in de boekhouding wordt verwerkt, wordt verwezen naar de publikatie 'De bloembollenkraam in de fiscale boekhouding' [6].

Onder de post overige kosten kunnen bijvoorbeeld de kosten worden weergegeven die voortvloeien uit de handelsactiviteiten.

stap 2

(vervolg fiscale verlies- en winstrekening)

	jaar:	1985	1986	1987
<u>Financiële resultaten</u> (x f 1000)				
Fiscaal bedrijfsinkomen (A - B)		42	42	30
Inkomen van buiten bedrijf		2	2	2
	+	----	+	+
Gezinsinkomen (C)		44	44	32
Gezinsuitgaven		39	41	37
Belasting en sociale voorzieningen		7	5	5
	+	----	+	+
Privé-uitgaven (D)		46	46	42
Besparingen (E = C - D)		- 2	- 2	- 10
Vermogensmutaties		6	0	0
	+	----	+	+
Toename eigen vermogen		4	- 2	- 10
Totaal eigen vermogen (einde jaar)		242	240	230

'Neveninkomsten' zoals kinderbijslag, uitkeringen en inkomsten van activiteiten buiten het bedrijf (bijvoorbeeld commissariaten), 'Privé-uitgaven' en 'Vermogensmutaties' kunnen worden gehaald uit het ontvangsten- en uitgavenoverzicht uit de boekhouding. Zie bijlage 3.

Voorbeelden van 'Vermogensmutaties' zijn schenking, WIR, winst uit verkopen en teruggave van belastingen. Vermogensmutaties kunnen zowel positief als negatief zijn.

Het 'Totaal eigen vermogen' kan worden berekend door optelling van de 'Toename eigen vermogen' en de oude stand van het eigen vermogen. De stand van het eigen vermogen kan worden gehaald uit de fiscale balans van de boekhouding door optelling van het eigen vermogen in het bedrijf en het eigen vermogen in privé-bezit.

In het voorbeeld (x f 1000):

Eigen vermogen bedrijf:	184
Eigen vermogen in privé-bezit (woning):	54
	+
Eigen vermogen op 1-1-'85	238

stap 2

Aangezien het eigen vermogen ook in de boekhouding is opgenomen, kan in bovenstaande berekening ook een andere volgorde worden gehanteerd:

1. 'Toename eigen vermogen' kan worden afgeleid uit het verschil in eigen vermogen van de diverse jaren in de boekhouding
2. 'Vermogensmutaties' kunnen uit de boekhouding worden gehaald
3. 'Besparingen' = 'Toename eigen vermogen' - 'Vermogensmutaties'
4. 'Privé-uitgaven' = 'Gezinsinkomen' - 'Besparingen'

Beide werkwijzen leveren een controle op om te zien of er ergens iets is vergeten of verkeerd geïnterpreteerd is.

stap 3

Stap 3. Heropstellen fiscale balansen

Omschrijving

Op basis van de balansen van de 3 laatstbekende jaren in de boekhouding wordt een overzicht gemaakt van de bezittingen en schulden. Daarmee kan de ontwikkeling van het eigen vermogen worden bepaald. Als de laatstbekende boekhouding niet erg recent is, wordt een fiscale balans opgesteld van de huidige situatie (H.S.). Zo kan een globaal beeld worden verkregen van de bedrijfssituatie sinds de laatste boekhouding. De fiscale balansen in de boekhouding van het voorbeeldbedrijf zijn weergegeven in bijlage 2.

	datum			H.S.
	31-12-'85	31-12-'86	31-12-'87	(31-12-'88)
<u>Bezittingen</u> (x f 1000)				
Grond	54	54	54	54
Investerings in de grond	26	24	23	21
Woning	-	-	-	-
Gebouwen/vaste installaties	67	62	58	53
Machines en werktuigen	69	59	49	39
Auto's	12	10	8	6
Levende produktiemiddelen	38	52	37	30
Vorraden	20	16	16	18
Vorderingen	2	2	2	2
Deelnemingen	2	2	2	2
Te vorderen WIR premie	-	-	-	-
Kas/bank/giro	19	20	36	60
Bezittingen buiten het bedrijf	54	54	54	54
Totaal	363	355	339	339
<u>Schulden</u> (x f 1000)				
Leningen	115	110	105	100
Rekening courant krediet	0	0	0	0
Krediteuren	6	5	5	6
Eigen vermogen	242	240	229	233
Totaal	363	355	339	339

stap 3

Balansposten die nog niet bekend zijn (huidige situatie) kunnen worden geschat door het bedrag van het laatst bekende jaar te nemen, de investeringen erbij op te tellen en het afschrijvingsbedrag er af te trekken (afschrijvingspercentage uit de boekhouding).

De post 'Woning' wordt alleen ingevuld als de woning in bezit is van het bedrijf. Een woning in privé-bezit kan worden opgenomen onder de post 'Bezittingen buiten het bedrijf'.

Als de auto in bezit is van het bedrijf, dan kan de volledige waarde op de balans worden opgenomen. Als de auto (eventueel tweede auto) privé-bezit is, dan wordt die niet op de balans meegenomen.

Onder de post 'Levende produktiemiddelen' wordt de waarde van de bloembollenkraam en de gemaakte kosten voor de teelt opgenomen. Fiscaal worden hiervoor normen gehanteerd. In bijlage 2 zijn de normen voor tulpen, irissen en krokussen weergegeven. In 'De bloembollenkraam in de fiscale boekhoudingen' [6] wordt beschreven hoe een aantal boekhoudkantoren de bloembollenkraam fiscaal verwerkt.

De opbouw van de schulden in de huidige situatie kan worden gehaald uit de hulpberekeningen voor specificatie van leningen en kredieten.

Voor het bedrag op de post 'Rekening courant krediet' wordt de stand opgenomen van het bedrag dat het bedrijf schuldig is aan de bank. In het voorbeeld is dit gelijk aan nul. Er is namelijk een positieve stand van f 60000,- op Kas/bank/giro.

stap 3

3.1 Hulpberekeningen specificatie leningen en kredieten huidige situatie

<u>Leningen</u>	zekerheid	bedrag	rente % bedrag	aflossing	opmerking
lening	1e hypotheek	100000	9 9000	5000	
Totaal leningen		100000	9000	5000	

<u>Rekening courant krediet</u>	zekerheid	stand	rente % bedrag	maximum bedrag	opmerking
krediet	1e hypotheek	0	9 0	40000	
Totaal rekening courant krediet		0			

<u>Krediteuren</u>	bedrag
ASF	2500
overig	3500
Totaal krediteuren	6000

Het rentebedrag van het rekening courant krediet wordt berekend over de in de loop van het jaar gemiddelde stand. Hiervoor wordt geen standaard rekenregel opgenomen, zodat het rentebedrag zelf ingevuld moet worden.

stap 3

Uit de gegevens onder 'Rekening courant krediet' kan de kredietruimte worden berekend:

maximum bedrag	40000
stand	0
	- ----
kredietruimte	40000

De kredietruimte kan worden gebruikt bij het maken van nieuwe plannen (stap 10).

'Totaal leningen', 'Totaal rekening courant krediet' en 'Totaal krediteuren' worden opgenomen in de fiscale (stap 3) en bedrijfseconomische balans (stap 4) van de huidige situatie.

De gegevens over rente en aflossing worden gebruikt in het 'Overzicht Besparingen en Liquiditeit' (stap 7).

stap 4

Stap 4. Opstellen bedrijfseconomische balans huidige situatie

Omschrijving

Omdat in de begrotingen bedrijfseconomisch wordt gerekend, wordt naast de fiscale balans voor de huidige situatie een bedrijfseconomische balans opgesteld. Deze balans wordt ook wel uitgangsbalans of bezoekbalans genoemd. Doel van deze uitgangsbalans is om zicht te krijgen op het eigen vermogen voor de potentieel aanwezige kredietruimte en om als basis te dienen voor alternatieve plannen.

	datum 31-12-'88
<u>Bezittingen</u> (x f 1000)	
Grond	189
Herwaardering grond	126
Investerings in de grond	58
Woning	100
Gebouwen/vaste installaties	79
Machines en werktuigen	67
Auto's	9
Levende produktiemiddelen	126
Veldinventaris	18
Voorraden	18
Vorderingen	2
Deelnemingen	2
Te vorderen WIR premie	-
Kas/bank/giro	60

Totaal	854
<u>Schulden</u> (x f 1000)	
Leningen	100
Rekening courant krediet	0
Krediteuren	6
Eigen vermogen	747

Totaal	854

De waarden op de bedrijfseconomische balans wijken veelal af van de waarden op de fiscale balans. Dit kan twee oorzaken hebben:

1. fiscaal wordt uitgegaan van het bedrag waarvoor de grond of het duurzaam produktiemiddel is gekocht, terwijl bedrijfseconomisch wordt gerekend met het bedrag dat op dit moment voor vervanging betaald moet worden (de vervangingswaarde);
2. fiscaal kan in verband met wettelijke regels van een ander afschrijvingspercentage worden uitgegaan dan bedrijfseconomisch.

De verschillen tussen de bedrijfseconomische en fiscale waarden worden stille reserves genoemd.

stap 4

In Kwantitatieve Informatie voor de bloembollen- en bolbloementeelt [7] kunnen de normwaarden worden gevonden voor de vervangingswaarde en het bedrijfs-economische afschrijvingspercentage. Bedrijfseconomisch kan worden afgeweken van de vervangingswaarde, als er sprake is van tijdelijke voortzetting van het bedrijf.

De produktiemiddelen die niet nodig zijn voor de 'normale' bedrijfsuitoefening en dus geen functie hebben voor de inkomensvorming op het bedrijf zullen in de toekomst niet vervangen worden. Deze bezittingen worden niet gewaardeerd tegen bedrijfseconomische boekwaarde, maar tegen direkte opbrengstwaarde.

Voor de posten 'Grond', 'Herwaardering grond', 'Investerings in de grond', 'Gebouwen/vaste installaties', 'Machines en werktuigen', 'Auto's', 'Levende produktiemiddelen' en 'Voorraden' zijn hulpberekeningen opgenomen. Fust wordt zichtbaar gemaakt in de post 'Machines en werktuigen'. Voor de hulpberekeningen van de posten 'Leningen', 'Rekening courant krediet' en 'Krediteuren' wordt verwezen naar stap 3.

De waardering van de woning is afhankelijk van het feit of het verkoopbaar is of niet (bijvoorbeeld als het vast staat aan de schuur). Het maakt niet uit of de woning in bezit is van het bedrijf of privé-eigendom is van de ondernemer.

Onder de post 'Auto's' kan een vrachtwagentje of een personenauto worden verstaan.

Onder 'Levende produktiemiddelen' wordt verstaan de waarde van het plantgoed (de bloembollenkraam) dat aanwezig is op het bedrijf. Dit geldt ook voor de perioden dat het plantgoed in de schuur is opgeslagen. Strikt genomen zou het plantgoed in de schuur als voorraad moeten worden beschouwd, maar om pragmatische redenen wordt dit onderscheid niet gemaakt. Uit financieringsoogpunt heeft de bloembollenkraam namelijk een ander karakter dan een voorraad. Plantgoed dat is bestemd voor de bloementeelt wordt niet beschouwd als levend produktiemiddel, omdat het in het algemeen opgaat in het produktieproces (het wordt beschouwd als 'Veldinventaris').

Voor de post 'Veldinventaris' wordt een schatting gemaakt van de direkt gemaakte kosten aan de hand van de uitgaven. Hieronder vallen ook de arbeidskosten. De waarde van de bloembollenkraam wordt niet in de veldinventaris opgenomen, omdat deze reeds is ondergebracht bij de post 'Levende produktiemiddelen'. Voor een schatting van de gemaakte kosten kan gebruik worden gemaakt van de saldoberekening (wordt opgesteld in stap 5 'Opstellen rendabiliteitsbegroting huidige situatie'). Aan de hand van de arbeidsbegroting en het CAO-loon kunnen de arbeidskosten worden geschat.

Drogende of droog bewaarde leverbare bollen worden aangemerkt als 'Voorraad'.

De posten 'Voorraden', 'Vorderingen', 'Deelnemingen' en 'Schulden' ('Leningen', 'Rekening courant krediet' en 'Krediteuren') kunnen worden nagevraagd bij de ondernemer. Bij een recente fiscale balans (huidige situatie) kunnen deze posten (en de post 'Te vorderen W.I.R. premie') hieruit worden overgenomen.

stap 4

4.1 Hulpberekeningen opstellen bedrijfseconomische balans

De bedragen in de berekeningen worden afgerond op honderd gulden. De optellingen die in de balans worden opgenomen, worden afgerond op duizend gulden.

jaar van berekening: 1989

GROND

Bedrijfseconomische boekwaarde in procenten van de vrije verkoopwaarde: 60 (a)

omschrijving	oppervlakte kadastraal (ha)	vrije verkoop- waarde (f/ha) (v)	bedr.ec. boek- waarde (f/ha) (b)	bedr.ec. boekw. totaal (f) (B)	herwaar- dering totaal (f) (H)
huiskavel	(opp) 4,5	70000	42000	189000	126000
Totale bedrijfseconomische boekwaarde GROND:				189000	-----
Totaal herwaardering grond:					126000

$$[b = a / 100 \times v]$$

$$[B = opp \times b]$$

$$[H = opp \times (v - b)]$$

b = bedrijfseconomische boekwaarde per ha

a = (bedrijfseconomische boekwaarde / vrije verkoopwaarde) x 100

v = vrije verkoopwaarde per ha

B = bedrijfseconomische boekwaarde totaal

opp = oppervlakte

H = herwaardering totaal

Bij de bepaling van de waarde van de grond wordt onderscheid gemaakt in de bedrijfseconomische boekwaarde en de vrije verkoopwaarde.

Voor de bedrijfseconomische boekwaarde wordt uitgegaan van de waarde voor agrarische bestemming. Er wordt rekening gehouden met de ligging, vorm, ontsluiting, ontwatering en dergelijke.

De vrije verkoopwaarde wordt behalve door 'agrarische produktiekapaciteit' ook bepaald door aspecten als vraag vanwege schaalvergroting (op de agrarische bedrijven), vraag vanwege ligging ('buurmans land is maar één maal te koop'), geldbelegging, vraag als gevolg van andere bestemmingen (zoals woningbouw, industrie, wegen) en dergelijke. De vrije verkoopwaarde is hierdoor altijd groter dan of gelijk aan de bedrijfseconomische boekwaarde.

De bedrijfseconomische boekwaarde wordt gebruikt voor de berekening van de kosten voor het gebruik van de grond, terwijl de vrije verkoopwaarde van belang kan zijn voor de bepaling van de hoogte van de financiering.

Op de balans kan de waarde van de grond maar één maal worden opgenomen. Hierdoor wordt naast de bedrijfseconomische boekwaarde een bedrag opgenomen voor het verschil tussen bedrijfseconomische en vrije verkoopwaarde. Dit bedrag wordt 'Herwaardering grond' genoemd.

stap 4

Over het algemeen is wel de vrije verkoopwaarde bekend, maar met name in de bollenteelt is het vaak moeilijk om de bedrijfseconomische boekwaarde te bepalen. Om aan dit probleem tegemoet te komen wordt voor de bedrijfseconomische boekwaarde een bepaald percentage van de vrije verkoopwaarde genomen. Als benadering van dit percentage kan de verhouding worden genomen van de koopprijzen van land in verpachte en onverpachte staat zoals die in Kwantitatieve Informatie voor de Akkerbouw en de Groenteteelt in de Vollegrond [8] worden opgenomen. Er kan bijvoorbeeld 60 % van de vrije verkoopwaarde worden aangehouden. De overige 40 % wordt dan als 'Herwaardering grond' opgenomen.

De bedragen in de kolom 'bedrijfseconomische boekwaarde' worden overgenomen bij 'Hulpberekeningen bepalen van de niet-toegerekende kosten' in stap 5 'Opstellen rendabiliteitsbegroting huidige situatie'.

Voor de overige duurzame produktiemiddelen (in onderstaande berekeningen) geldt dat de bedrijfseconomische boekwaarde wordt bepaald vanuit de vervangingswaarde en afschrijvingen. De vervangingswaarde en het afschrijvingspercentage kunnen worden overgenomen uit Kwantitatieve Informatie voor de bloembollen- en bolbloemeteelt [7]. Deze benadering wordt toegepast op vrij nieuwe duurzame produktiemiddelen. Oudere duurzame produktiemiddelen worden gewaardeerd vanuit de resterende levensduur en nog te leveren jaarlijkse prestaties. Hiertoe kan een lagere waarde worden ingevuld voor de vervangingswaarde (zoals tweedehandswaarde bij tweedehands machines) en het afschrijvingspercentage. Indien nodig kan rechtstreeks een bedrijfseconomische boekwaarde worden ingevuld.

Als van een werktuig de direkte opbrengstwaarde groter is dan de berekende bedrijfseconomische boekwaarde, dan wordt voor de bedrijfseconomische boekwaarde de direkte opbrengstwaarde ingevuld.

De bedragen in de kolom 'vervangingswaarde' kunnen worden overgenomen bij 'Hulpberekeningen bepalen van de niet-toegerekende kosten' in stap 5 'Opstellen rendabiliteitsbegroting huidige situatie'.

Voor onderstaande berekeningen geldt:

$$B = V - A$$

$$A = j \times a / 100 \times V$$

B = bedrijfseconomische boekwaarde

V = vervangingswaarde

A = afschrijvingen

j = jaar van berekenen - jaar van investeren (of bouwjaar)

a = afschrijvingspercentage

INVESTERINGEN IN DE GROND

omschrijving	jaar van inv.	vervangingswaarde(f) (V)	afschrijvingspercentage (a)	bedr.ec. boekwaarde (f) (B)
drainage (4 ha)	1975	10800	10	0
kavelwegverharding (2000 m ²)	1975	100000	3	58000
Totale bedrijfseconomische boekwaarde INVESTERINGEN IN DE GROND:				58000

stap 4

GEBOUWEN

omschrijving	jaar van inv.	vervan- gings- waarde(f) (V)	afschrij- vings- percentage (a)	bedr.ec. boek- waarde (f) (B)
<i>schuur (400 m2)</i>	1975	120000	3	69600
<i>cellen (2 x 40 m2)</i>	1975	20000	4	8800
Totale bedrijfseconomische boekwaarde GEBOUWEN:				78400

VASTE INSTALLATIES

omschrijving	jaar van inv.	vervan- gings- waarde(f) (V)	afschrij- vings- percentage (a)	bedr.ec. boek- waarde (f) (B)
<i>verwarmingsketel en regelapparatuur</i>	1975	10000	7	200
Totale bedrijfseconomische boekwaarde INSTALLATIES:				200

GEBOUWEN en VASTE INSTALLATIES worden in de bedrijfseconomische balans opgenomen in één post.

MACHINES EN WERKTUIGEN

omschrijving	aan- schaf- jaar	vervan- gings- waarde(f) (V)	afschrij- vings- percentage (a)	bedr.ec. boek- waarde (f) (B)
<i>trekker 2e hands (2 wielig)</i>	1980	10000	-	-
<i>trekker 35 pk</i>	1984	35000	7,5	21900
<i>landbouwwagen</i>	1984	7200	4,5	5600
<i>ploeg</i>	1984	8500	7,5	5300
<i>frees</i>	1984	15000	9	8300
<i>kunstmeststrooier</i>	1984	3000	9	1700
<i>schudzeef (65 x 200 cm)</i>	1980	8500	10	900
<i>schoningsunit (100 cm)</i>	1980	6000	10	600
<i>sorteermachine (6-plaats)</i>	1980	18000	7,5	5900
<i>leesband (200 cm)</i>	1980	7500	7,5	2400
<i>telmachine</i>	1980	10000	10	1000
<i>opbouwspuit</i>	1975	9000	7,5	0
<i>regeninstallatie (500 m buizen en pomp)</i>	1983	4000	9	1800
<i>kopmachine</i>	1980	12000	10	1200
<i>2500 gaasbakken</i>	1980	27500	10	2800
<i>250 onderzetters</i>	1980	2750	10	1000
<i>stapelaar</i>	1980	3800	6	1700
<i>hefmast/palletdrager</i>	1984	5000	6	3500
<i>klein gereedschap</i>	1975	10000	10	1000
Totale bedrijfseconomische boekwaarde MACHINES EN WERKTUIGEN:				66600

stap 4

AUTO'S omschrijving	aan- schaf- jaar	vervan- gings- waarde(f) (V)	afschrij- vings- percentage (a)	bedr.ec. boek- waarde (f) (B)
<i>Opel kadett</i>	1984	25000	13	8800
Totale bedrijfseconomische boekwaarde AUTO'S:				8800

LEVENDE PRODUKTIEMIDDELEN omschrijving	hoeveel- heid (h)	eenheid hoeveel- heid	prijs (f) per eenheid (p)	bedr.ec. boek- waarde (f) (B)
<i>tulp (3 ha) (normaal sortiment)</i>	30000	kg	3,00	90000
<i>iris Blue Magic (0,5 ha)</i>	4000	kg	4,00	16000
<i>krokus (geel, 0,5 ha)</i>	4000	kg	5,00	20000
Totale bedrijfseconomische boekwaarde LEVENDE PRODUKTIEMIDDELEN:				126000

$$B = h \times p$$

B = bedrijfseconomische boekwaarde

h = hoeveelheid

p = prijs

Behalve de bloembollenkraam kunnen ook zaken worden meegenomen als vaste planten en vee.

VOORRADEN omschrijving	hoeveel- heid (h)	eenheid hoeveel- heid	prijs (f) per eenheid (p)	bedr.ec. boek- waarde (f) (B)
produktiemiddelen				
<i>kunstmest en bestrijdingsmiddelen</i>				6000
<i>overig</i>				200
te verkopen produkten				
<i>winterpeen</i>	70000	kg	0,10	7000
<i>kroot</i>	60000	kg	0,08	4800
Totale bedrijfseconomische boekwaarde VOORRADEN:				18000

stap 5

Stap 5. Opstellen rendabiliteitsbegroting huidige situatie

Omschrijving

In de rendabiliteitsbegroting worden alle opbrengsten en kosten tot uitdrukking gebracht. Er wordt onderscheid gemaakt in opbrengsten en kosten die worden toegerekend en opbrengsten en kosten die niet worden toegerekend. De opbrengsten en kosten die worden toegerekend worden ondergebracht in de saldoberekening. De saldoberekening wordt opgesteld per eenheid van produktie-activiteit.

Overzicht rendabiliteitsbegroting

Opbrengsten

produktie-activiteit	aantal eenheden	eenheid	saldo per eenheid (f)	totaal saldo (f)
tulp	3	ha	19440	58300
iris	0,5	ha	16254	8100
krokus	0,5	ha	33028	16500
bloemkool	1	ha	19990	20000
bloemkool	0,5	ha	12389	6200
winterpeen	1	ha	8647	8600
kroot	1	ha	8467	8500
				+ -----
Saldo produktie-plan (A):				126200
Overig:				
woning				0
auto				5000
				+ -----
Overige opbrengsten (B):				5000

Totaal (A + B)				131200

Van de produktie-activiteiten die zijn overgenomen uit stap 1 worden saldoberekeningen gemaakt in bijlage 4. De saldoberekening is opgebouwd uit twee delen: een gedetailleerde saldoberekening per eenheid van produktie-activiteit (hulpberekening 5.1, bijlage 4) en een samenvatting van een saldoberekening voor de totale omvang van een produktie-activiteit (hulpberekening 5.2, bijlage 4). Het saldo vormt één van de criteria bij de keuze van de activiteiten voor het produktieplan. Het saldo wordt gedefinieerd als de bruto-geldopbrengst van de door een (produktie-)activiteit voortgebrachte produkten verminderd met de continu variabele kosten inclusief de daarmee samenhangende rentekosten.

stap 5

Een saldo kan betrekking hebben op één enkele produktie-aktiviteit of op een combinatie van produktie-aktiviteiten. In het laatste geval dient rekening gehouden te worden met het feit dat tussentijds een marktbaar produkt beschikbaar komt dat niet direkt afgezet wordt. De waarde van het gewas ondergaat daardoor op het oogstmoment een wijziging. Dit heeft consequenties voor de berekening van de rentekosten over het in het gewas vastgelegde vermogen.

Als de produktie-aktiviteit de teelt van een bepaald gewas betreft, dan wordt in de berekening geen rekening gehouden met sloten, erf en kavelwegen. Men gaat uit van de beteembare oppervlakte. In de saldoberekening wordt met opbrengsten en kosten gerekend exclusief BTW.

Opbrengsten van de verhuur van een woning in bezit van het bedrijf worden toegevoegd aan de opbrengsten (overige opbrengsten) in de rendabiliteitsbegroting. Als de ondernemer zelf in de woning woont, kunnen de huuropbrengsten worden berekend door optelling van de kosten van de woning: rente, afschrijving, onderhoud/verzekering en belasting. Hetzelfde bedrag wordt dan toegevoegd aan de privé-bestedingen van het gezin (overzicht besparingen en liquiditeit (stap 7), post 'kosten woning').

Ook kan er sprake zijn van opbrengsten van een auto, als door de ondernemer voor privé-doeleinden gebruik wordt gemaakt van de bedrijfsauto. Een evenredig aandeel van de niet toegerekende kosten (rente, afschrijving, onderhoud/verzekering en brandstofkosten) dient dan te worden opgevoerd onder de post 'Overige opbrengsten'. Daar het moeilijk is om het privé-deel te schatten, kan als benadering overeenkomstig de fiscale norm (in 1989) 20 % van de nieuwwaarde van de auto worden genomen.

stap 5

(vervolg rendabiliteitsbegroting)

Niet-toegerekende kosten (f)

	Huur/ pacht	Rente	Af- schrij- ving	Onderhoud/ verzekering 1)	Totaal
Onroerende goederen					
Grond	9000	13200		600	22800
Investerings in de grond		3900	4100	800	8800
Gebouwen	0	4900	4400	2800	12100
Vaste installaties		400	700	200	1300
Machines en werktuigen	0	8400	16400	6300	31100
Auto's		1100	3300	3800	8200
	-----	-----	-----	-----	
Totaal	9000	31900	28900	14500	
Niet-toegerekende meststoffen					0
Niet-toegerekende gewasbeschermingsmiddelen					0
Brandstoffen en smeermiddelen					4200
Niet-toegerekend loonwerk					0
Arbeid					
Berekend loon ondernemer(s) (D)					53000
Berekend loon gezinsleden					5000
Loonkosten overig personeel					23500
Algemene kosten					
Niet-toegerekende energiekosten					1000
Overig					3900

Totaal niet-toegerekende kosten (C)					174900
NETTO BEDRIJFSRESULTAAT (A + B - C)					- 43700
ARBEIDSOPBRENGST ONDERNEMER(S) (A + B - C + D)					+ 9300

1) Voor grond: Grond- en polderlasten en onroerend goedbelasting

Voor de posten 'Grond', 'Investerings in de grond', 'Gebouwen', 'Vaste zijn hulpberekeningen opgenomen. De totaalbedragen worden afgerond op eenheden van honderd overgenomen.

De kosten voor de bloembollenkraam zijn opgenomen in de saldobegroting en dus niet in de niet-toegerekende kosten. Met de rente over de waarde van de kraam wordt rekening gehouden door middel van de post rente omlopend vermogen. Hierdoor komt het verschil tussen 'dure' en 'goedkope' cultivars tot uitdrukking. Met de afschrijving of bijschrijving van de kraam wordt rekening gehouden door af- of toename danwel waardering van de kraam.

stap 5

5.3 Hulpberekeningen bepalen van de niet-toegerekende kosten

De posten met een *) kunnen worden overgenomen uit de hulpberekeningen voor de bedrijfseconomische balans (stap 4).

jaar van berekening: 1989

GROND

grondrente %:	7 (gr)			
omschrijving *)	oppervlakte kadastraal (ha) *) (opp)	bedr.ec. boekwaarde (totaal) (f) *) (B)	Huur/pacht per ha (f) (h)	Grond- en polderlasten en onroerend goed-belasting (f) per ha (gpo)
huiskavel	4,5	189000		127
huurland	3		3000	0
Totaal rente:	13230	[som (B x gr / 100)]		
Totaal huur/pacht:	9000	[som (opp x h)]		
Totaal grond- en polderlasten en onroerend goed belasting:				570 [som (opp x gpo)]

In begrotingen wordt met één rentepercentage gerekend (hypotheekrente). Ten behoeve van bepaalde regelingen is een berekening met een voor grond voorgeschreven afwijkend rentepercentage mogelijk. Grond die wordt gepacht of gehuurd (bijvoorbeeld voor de reizende bollenkraam) wordt hier opgenomen en niet in de saldoberekening.

'Grond- en polderlasten' bestaan uit waterschapslasten, verontreinigingsheffing en dergelijke.

INVESTERINGEN IN DE GROND

rente %:	7 (r)			
omschrijving *)		vervangings-waarde *) (f) (V)	afschrijvings-percentage *) (a)	onderhoud/verzekerings-percentage (ov)
drainage (4 ha)		10800	10	3
kavelwegverharding (2000 m2)		100000	3	0,5
Totaal rente:		3878	[0,5 x som (V x r / 100)]	
Totaal afschrijvingen:		4080	[som (V x a / 100)]	
Totaal onderhoud/verzekeringen:		824	[som (V x ov / 100)]	

stap 5

GEBOUWEN

rente %:	7 (r)			
omschrijving *)	vervangings- waarde *) (f)	afschrijvings- percentage (a)	onderhoud/ verzekering/ onroerend goedbelasting percentage (ov)	huur/ pacht (f) (hp)
	(V)			
schuur (400 m ²)	120000	3	2	
cellen (2 x 40 m ²)	20000	4	2	
Totaal rente:		4900	[0,5 x som (V x r / 100)]	
Totaal afschrijvingen:		4400	[som (V x a / 100)]	
Totaal onderhoud/verzekering/onr. goed bel.:		2800	[som (V x ov / 100)]	
Totaal huur/pacht:		0	[som (hp)]	

VASTE INSTALLATIES

rente %:	7 (r)			
omschrijving *)	vervangings- waarde *) (f)	afschrijvings- percentage *) (a)	onderhoud/ verzekerings- percentage (ov)	
verwarmingsketel en regelapparatuur	10000	7	1,5	
Totaal rente:	350	[0,5 x som (V x r / 100)]		
Totaal afschrijvingen:	700	[som (V x a / 100)]		
Totaal onderhoud/verzekering:	150	[som (V x ov / 100)]		

Bij gebouwen en vaste installaties zal in het algemeen de restwaarde gelijk zijn aan nul. De gemiddelde waarde (waarover de rentekosten worden berekend) is dan dus 50 procent van de vervangingswaarde. Voor situaties waarin voor (een deel van) de gebouwen en/of vaste installaties een restwaarde reëel is, kan de faktor in de renteberekening worden aangepast.

stap 5

MACHINES EN WERKTUIGEN

rente %: 7 (r)

omschrijving *)	vervangings- waarde *) (f) (V)	afschrijvings- percentage *) (a)	onderhoud/ verzekerings- percentage (ov)
trekker 2e hands (2 wielig)	10000	-	4,1
trekker 35 pk	35000	7,5	4,1
landbouwwagen	7200	4,5	2,2
ploeg	8500	7,5	5,2
frees	15000	9	3,0
kunstmeststrooier	3000	9	2,5
schudzeef (65 x 200 cm)	8500	10	3,0
schoningsunit (100 cm)	6000	10	3,0
sorteermachine (6-plaats)	18000	7,5	3,0
leesband (200 cm)	7500	7,5	3,0
telmachine	10000	10	3,0
opbouwspuit	9000	7,5	2,2
regeninstallatie (500 m buizen en pomp)	4000	9	2,5
	12000	10	3,0
2500 gaasbakken	27500	10	3,0
250 onderzetters	2750	10	3,0
stapelaar	3800	6	3,0
hefmast/palletdrager	5000	6	1,7
klein gereedschap	10000	10	1,0
Totaal rente:	8400	[0,6 x som (V x r / 100)]	
Totaal afschrijvingen:	16358	[som (V x a / 100)]	
Totaal onderhoud/verzekering:	6335	[som (V x ov / 100)]	

AUTO'S

rente %: 7 (r)

omschrijving *)	vervangings- waarde *) (f) (V)	afschrijvings- percentage *) (a)	onderhoud/ verzekerings- percentage (ov)
Opel kadett	25000	13	15
Totaal rente:	1050	[0,6 x som (V x r / 100)]	
Totaal afschrijvingen:	3250	[som (V x a / 100)]	
Totaal onderhoud/verzekering:	3750	[som (V x ov / 100)]	

Bij machines en werktuigen en auto's is het afschrijvingspercentage in het algemeen afgestemd op een restwaarde van 20 procent van de vervangingswaarde. De gemiddelde waarde (waarover de rentekosten worden berekend) is dan dus 60 procent van de vervangingswaarde. Voor een (meestal klein) deel van de onder 'Machines en werktuigen' opgenomen bedrijfsuitrusting is een restwaarde niet reëel. Hiervoor geldt dus dat de gemiddelde waarde 50 procent is van de vervangingswaarde. Zonodig kan de faktor in de renteberekening worden gewijzigd.

stap 5

ARBEID

Naam	% CAO-tijd	loon per jr (f)	Bedrag (f)
<u>Ondernemers</u>			
ondernemer	100	53000	53000
-			-----
Totaal berekend loon ondernemer(s):			53000
 <u>Gezinsleden</u>			
zoon	10	50000	5000
-			-----
Totaal berekend loon gezinsleden:			5000
 <u>Overig personeel</u>			
vast:			
medewerker	50	47000	23500
-			
	aantal uren per jr	loon (f) per uur	
los:			
(is verrekend in saldo)	0	0	0

Totaal loonkosten overig personeel:			23500

De invulling van de medewerkers kan worden afgeleid uit het overzicht dat is gemaakt bij stap 1 'Opstellen algemene bedrijfsgegevens'.

Onder 'loon' wordt hier verstaan de loonkosten inclusief werkgeverslasten.

stap 5

ALGEMENE KOSTEN

Omschrijving	Bedrag (f)
<u>Niet toegerekende energiekosten</u>	
gas, water en licht	1000
-	-----
Totaal niet toegerekende energiekosten	1000
<u>Overig</u>	
telefoon incl. abonnement	1000
administratie	2900
-	-----
Totaal overig	3900

stap 6

Stap 6. Opstellen arbeidsbegroting huidige situatie

Omschrijving

Om problemen op te sporen in de arbeidsvoorziening van het huidige plan wordt een arbeidsbegroting opgesteld. Hiertoe wordt per eenheid van produktie-activiteit een begroting opgesteld van de benodigde arbeid. Deze afzonderlijke begrotingen worden samengevoegd tot de arbeidsbehoefte en geconfronteerd met het aanbod van vaste arbeid. Uit de arbeidsbehoefte en het aanbod van vaste arbeid vloeit dan de behoefte aan losse arbeid voort.

Periode	Arbeids- behoefte (uren)	Aanbod vast (uren)	Behoefte losse arbeid (uren)
1	0	10	0
2	8	10	0
3	0	60	0
4	29	60	0
5	51	60	0
6	111	115	0
7	44	60	0
8	117	120	0
9	96	100	0
10	51	100	0
11	128	140	0
12	122	140	0
13	1220	360	860
14	1042	360	682
15	81	140	0
16	118	140	0
17	132	140	0
18	88	140	0
19	113	140	0
20	98	100	0
21	183	185	0
22	137	140	0
23	94	95	0
24	22	40	0
25	40	40	0
26	7	40	0
	+ ----	+ ----	+ ----
jaar:	4132	3055	1542

[arbeidsbehoefte = som van de arbeidsbehoefte van alle produktie-activiteiten]
(eventueel vermeerderd met andere (algemene) activiteiten)

stap 6

De arbeidsbehoefte is opgesteld met behulp van de gegevens uit bijlage 5. Daarbij wordt uitgegaan van een jaar met 26 perioden van 2 weken. In bijlage 6 is weergegeven met welke data de perioden corresponderen. Het arbeidsaanbod kan worden bepaald aan de hand van de gegevens uit stap 1 'Opstellen algemene bedrijfsgegevens'.

Bij de vaststelling van het aanbod van vaste arbeid is uitgegaan van de ondernemer, zijn zoon en de vaste kracht. De vaste kracht is beschikbaar in de perioden 10 tot en met 22. De extra uren in de piekperioden worden gecompenseerd in minder drukke perioden. De zoon werkt mee in de vakantieperioden 13 en 14, vangt de pieken op in de perioden 6 en 8 en neemt de zaken waar in de perioden 1 en 2.

De arbeidsbegroting kan uiteraard ook anders (bijvoorbeeld grafisch) worden weergegeven. De gegevens over de arbeidsbehoefte zijn te gebruiken in de rendabiliteitsbegroting (stap 5).

stap 7

Stap 7. Opstellen overzicht besparingen en liquiditeit huidige situatie

Omschrijving

Om te kunnen beoordelen hoe het zit met de vermogensvoorziening in de huidige situatie wordt naast de rendabiliteitsbegroting een overzicht gemaakt waarin de besparingen en liquiditeitsontwikkeling tot uitdrukking worden gebracht.

Besparingen (f)

Arbeidsopbrengst ondernemer(s)	9300	
Rente omlopend vermogen	9800	
Niet toegerekende rente	31900	
	+ -----	
Berekende rente	41700	
Betaalde rente	9000	
	- -----	
Berekende - betaalde rente	32700	
	+ -----	
Ondernemersinkomen	42000	
Berekend loon gezin	5000	
Betaald loon gezin	2000	
	- -----	
	3000	
	+ -----	
Inkomen uit bedrijf	45000	
Inkomen van buiten bedrijf:		
belastbaar	0	
niet belastbaar	2200	
	+ -----	
	2200	
	+ -----	
Gezinsinkomen	47200	
Privé-uitgaven:		
gezinsuitgaven	26000	
aow/aww/aaw/awbz	11000	
inkomstenbelasting	3500	
vermogensbelasting	0	
verzekeringen	9000	
kosten woning	2000	
bijz. gezinsuitgaven	0	
	+ -----	
	51500	
	- -----	
Besparingen	- 4300	

Liquiditeit (f)

Besparingen	-	4300
Afschrijvingen:		
bedrijf	28900	
privé woning	0	
auto	0	
	+ -----	
		28900
		+ -----
Intern beschikbaar		24600
Jaarl. verv.inv.	19700	
Vastleggingen	100	
	+ -----	
		19800
		- -----
Beschikbaar v. aflossingen		4800
Aflossingen		5000
		- -----
Toename liquide middelen	-	200

stap 7

De volgende posten kunnen worden gehaald uit de rendabiliteitsbegroting (stap 5):

- Arbeidsopbrengst ondernemer(s)
- Niet toegerekende rente
- Berekend loon gezin
- Afschrijvingen bedrijf

De post 'Rente omlopend vermogen' kan worden berekend door van de samenvattingen van de saldoberekeningen de posten 'Rente omlopend vermogen' op te tellen.

Bij het vaststellen van de 'gezinsuitgaven' moet rekening worden gehouden met:

- 'Betaald loon gezin' en
- de opbrengsten van de auto die in de rendabiliteitsbegroting zijn opgenomen (de bedrijfsauto die ook voor privé-doeleinden wordt gebruikt).

De post 'Jaarlijkse vervangingsinvesteringen' kan worden geschat door optelling van de afschrijvingskosten van de machines en werktuigen en auto in de niet toegerekende kosten van de rendabiliteitsbegroting (stap 5). In uitzonderlijke situaties (nieuw of oud werktuigenpark, dus erg weinig of erg veel vervangingsinvesteringen) kan hiervan worden afgeweken.

Als de afschrijvingen voor de woning en de auto nog niet in de rendabiliteitsberekeningen zijn meegenomen, dan worden die hier opgenomen, mits de kosten in de linkerkolom van het overzicht besparingen en liquiditeit zijn meegenomen.

'Betaalde rente' en 'Aflossingen' kunnen worden ontleend uit 'Specificatie leningen en kredieten' (hulpberekening bij stap 3).

De manier waarop de premies volksverzekeringen ('aow/aww/aaw/awbz') en de belastingen ('inkomstenbelasting' en 'vermogensbelasting') worden berekend, moet mede in verband met de plannen 'Oort' (voor herziening van het belastingstelsel) nog verder worden uitgewerkt.

Onder de post 'verzekeringen' vallen de arbeidsongeschiktheidsverzekering en dergelijke.

stap 8

Stap 8. Analyseren huidige situatie

Omschrijving

Op basis van de opgestelde verlies- en winstrekeningen, balansen en begroting van de huidige situatie en het overzicht besparingen en liquiditeit kan worden bekeken of de juiste uitgangspunten zijn gekozen voor de begroting van de bestaande situatie. Hiertoe worden de diverse kosten- en opbrengstposten beoordeeld en de fiscale en bedrijfseconomische resultaten met elkaar vergeleken.

jaar:	<-----fiscaal----->			bedr.ec.	
	1985	1986	1987	Huidige situatie	
<u>Opbrengsten</u> (x f 1000)					
Bollenteelt					1)
tulp	70	82	85	106	195,8
iris	16	18	20	17	28,0
krokus	15	15	15	24	36,8
	+ ---	+ ---	+ ---	+ ---	+ ----
totaal bollenteelt (a)	101	115	120	147	260,6
Bloementeelt					2)
-	0	0	0	0	0
	+ ---	+ ---	+ ---	+ ---	+ ----
totaal bloementeelt (b)	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten					3)
bloemkool	38	23	27	44	44,0
winterpeen	15	21	13	18	17,7
kroot	10	11	8	15	15,4
overig	1	1	1	5	5,0
	+ ---	+ ---	+ ---	+ ---	+ ----
totaal ov. opbrengsten (c)	64	56	48	82	82,1
<hr/>					
Totale opr. (A = a + b + c):	165	171	168	229	342,7
<u>Kosten</u> (x f 1000)					
Rente	11	10	10	9	41,7 4)
Afschrijving:					
duurzame produktiemiddelen	16	16	16	16	25,6 5)
bollenkraam	6	14	14	14	0 6)
auto	2	2	2	2	3,3 7)
Loon en sociale lasten	27	28	29	41	96,7 8)
Werk door derden	6	6	6	8	7,5 9)
Onderhoud	7	3	8	14	14,5 10)
Bemesting/bestrijding	12	12	13	16	16,5 11)
Energie/brandstoffen	9	9	10	8	8,0 12)
Plantmateriaal (aanschaf)	3	3	3	10	124,1 13)
Afzetkosten	7	8	8	28	28,5 14)
Overige kosten					
landhuur	8	8	9	9	9,0 15)
overig	9	10	11	11	10,8 16)
	+ ---	+ ---	+ ---	+ ---	+ ----
Totale kosten (B):	123	129	139	186	386,2
<hr/>					
Fiscaal bedrijfsinkomen (A - B)	42	42	29	43	-43,5 17)

Toelichting op de bedrijfseconomische posten

Achter de nummers is opgegeven met welke bedrijfseconomische posten in de rendabiliteitsbegroting (stap 5) de fiscale posten in de verlies- en winstrekening corresponderen:

- 1) de opbrengsten van de samenvattingen van de saldoberekeningen van de bollenteeltactiviteiten (bijlage 4);
- 2) de opbrengsten van de samenvattingen van de saldoberekeningen van de bloemteeltactiviteiten (bijlage 4);
- 3) de opbrengsten van de overige activiteiten uit de rendabiliteitsbegroting;
- 4) som van alle posten 'Rente omlopend vermogen' uit de samenvattingen van de saldoberekeningen (bijlage 4) en de post 'Rente' uit de n.t.k.;
- 5) 'Afschrijving' uit de n.t.k. excl. 'Afschrijving auto's';
- 6) deze post is verwerkt in de saldoberekeningen van de bollenteeltactiviteiten (bijlage 4, zie post 'Plantmateriaal');
- 7) 'Afschrijving auto's' uit de n.t.k.;
- 8) 'Losse arbeid' uit de samenvattingen van de saldoberekeningen (bijlage 4) en de post 'Arbeid' uit de n.t.k.;
- 9) 'Loonwerk' uit de samenvattingen van de saldoberekeningen (bijlage 4) en de post 'Niet toegerekend loonwerk' uit de n.t.k.;
- 10) 'Onderhoud/verzekering' uit de n.t.k.;
- 11) - 'Meststoffen' uit de samenvattingen van de saldoberekeningen (bijlage 4);
 - 'Niet toegerekende meststoffen' uit de n.t.k.;
 - 'Gewasbeschermingsmiddelen' uit de samenvattingen van de saldoberekeningen (bijlage 4);
 - 'Niet toegerekende gewasbeschermingsmiddelen' uit de n.t.k.;
- 12) 'Energie' uit de samenvattingen van de saldoberekeningen (bijlage 4) en de post 'Niet toegerekende energie' uit de n.t.k.;
- 13) 'Uitgangsmateriaal' uit de samenvattingen van de saldoberekeningen (bijlage 4);
- 14) 'Afzetkosten' uit de samenvattingen van de saldoberekeningen (bijlage 4);
- 15) 'Huur/pacht Grond' uit de n.t.k.;
- 16) - 'Verzekering')
 - 'Overige grond- en hulpstoffen')
 - 'Overig' (Overige produktgebonden kosten)) uit de samenvattingen van de saldoberekeningen
 - 'Overig' uit de n.t.k.;
- 17) 'Netto bedrijfsresultaat'; er kunnen als gevolg van het hanteren van andere tellingen van afgeronde getallen dan in stap 5 kleine afwijkingen optreden ten opzichte van het 'Netto bedrijfsresultaat' in de rendabiliteitsbegroting.

n.t.k. = niet toegerekende kosten uit de rendabiliteitsbegroting

In de kolom met bedrijfseconomische gegevens worden de getallen met 1 cijfer achter de komma weergegeven. Dit is gedaan om tellingsverschillen in dit overzicht ten opzichte van de rest van het rapport te voorkomen (wordt afgerond op honderd gulden).

stap 8

Als gevolg van verschil in benadering tussen de fiscale en bedrijfseconomische berekeningen, kunnen verschillen optreden in de afzonderlijke posten. Mogelijke oorzaken kunnen zijn:

- fiscaal kan er sprake zijn van het meerekenen van BTW;
- bedrijfseconomisch worden de opbrengsten van het uitgangsmateriaal meegerekend;
- fiscaal kunnen de afzetkosten verrekend zijn met de opbrengsten (die hierdoor dus lager uitvallen);
- fiscaal wordt alleen de betaalde rente gerekend, terwijl bedrijfseconomisch rente in rekening wordt gebracht voor al het kapitaal dat is ingebracht;
- fiscaal wordt afgeschreven op het plantgoed, terwijl bedrijfseconomisch de afschrijving in de saldoberekening wordt meegerekend (door verschil te maken in kosten en opbrengsten van het plantgoed);
- fiscaal wordt alleen gerekend met de loonkosten die zijn uitbetaald.

Om aan bovenstaande verschillen tegemoet te komen kunnen de bedrijfseconomische gegevens in de rechterkolom 'fiscaal worden gemaakt' in de kolom links ernaast.

De telling van de volgende posten moet voor de huidige situatie ongeveer hetzelfde resultaat opleveren als in voorgaande jaren fiscaal is gerealiseerd. Als dit niet zo is dan moeten de verschillen verklaarbaar zijn:

fiscaal				H.S.		bedrijfseconomisch
	1985	1986	1987			
Rente	11	10	10	9	41,7	Berekende rente
Afschrijvingen	24	32	32	32	28,9	Afschrijvingen
Loon en sociale lasten	27	28	29	41	96,7	Berekend loon
Fiscaal bedrijfsinkomen	42	42	29	43	-43,5	Netto bedrijfsresultaat
	-----	-----	-----	---	-----	
Totaal	104	112	100	125	124,8	

In het voorbeeld zijn de verschillen verklaarbaar doordat de opbrengsten van met name de bloemkool in de afgelopen jaren lager waren dan waarvan gemiddeld mag worden uitgegaan. De bollenopbrengsten liggen ongeveer op hetzelfde niveau. Bedrijfseconomisch lijken deze hoger dan fiscaal, omdat in de fiscale situatie de afzetkosten reeds met de opbrengsten zijn verrekend.

Stap 9. Formuleren knelpunten

Omschrijving

Voordat wordt overgegaan tot het opstellen van alternatieve plannen, worden de knelpunten in de huidige bedrijfsvoering onder de loep genomen.

De financiële resultaten waren de afgelopen jaren onvoldoende om de continuïteit van het bedrijf te waarborgen. Omdat de rente- en aflossingsverplichtingen vrij gering zijn, is het bedrijf nog niet in de problemen gekomen. De solvabiliteit (= verhouding eigen / totaal vermogen) is op bedrijfseconomische basis meer dan 85 procent.

Het opbrengstniveau van de bollenteelten zou beter kunnen. Door minder verspreide aandacht over verschillende teelten liggen hier mogelijkheden als de winterwortelen en krotten worden afgestoten. Ook bij deze groentegewassen ligt het opbrengstniveau lager dan op een goed geleid bedrijf gerealiseerd moet kunnen worden.

Voor twee personen in vaste dienst is er met name in de winter onvoldoende werk om een voldoende arbeidsopbrengst uit het bedrijf te halen.

Stap 10. Opstellen alternatieve produktieplannen

Omschrijving

In overleg met de ondernemer wordt bekeken welke veranderingen zullen worden aangebracht in het produktieplan om aan de huidige knelpunten en wensen voor de toekomst tegemoet te komen. Hiertoe worden het nieuwe produktieplan en de consequenties in de vorm van behoefte aan arbeid, investeringen en kapitaal in beeld gebracht.

Mogelijke oplossingen

Vervanging van de bewaargroenten door broeierij betekent intensivering van het bedrijf. In de winter levert het broeien van circa 830000 tulpen (hoeveelheid te broeien uit eigen kraam) een volledige arbeidsbelasting voor de ondernemer en zijn zoon. Daarnaast zal tijdens piekperiode nog wel enige losse arbeid nodig zijn.

Om de 830000 tulpen te kunnen broeien in gemiddeld 6 trekken zullen een schuurkas van ca. 500 m² en twee koelcellen van ca. 150 m² nodig zijn. Verder zijn circa 7000 plastic bakken nodig en moet een verwerkingsmogelijkheid voor de bloemen worden gecreëerd.

De vaste arbeidskracht wordt afgestoten. Vader en zoon gaan in firma-verband verder en komen daarmee in de ondernemersregeling.

In verband met de vruchtwisselingseisen kan de oppervlakte bloembollen niet worden uitgebreid. De bloemkool past zowel qua arbeidsbehoefte als qua vruchtwisseling goed in het teeltplan. Het overblijvende land kan worden verhuurd.

stap 10

Produktieplan

		Huidige situatie	Plan 1
produktie-activiteit			
nr.	gewas	oppervlakte in ha	
1.	tulp	3	3
2.	iris	0,5	0,5
3.	krokus	0,5	0,5
4.	bloemkool vroeg	1	1
5.	bloemkool herfst	0,5	0,5
6.	winterpeen	1	
7.	kroot	1	
		-----	-----
Totaal		7,5	5,5

aktiviteit	Omvang	Eenheid omvang
8. verhuur land	2	ha
9. broeierij tulp	ca. 830000	stuks

stap 11

Stap 11. Bepalen benodigde investeringen voor alternatieve produktieplannen

Omschrijving

Voor het nieuwe produktieplan dat wordt opgesteld worden aanvullend benodigde investeringen beschreven. Ook de desinvesteringen worden meegenomen.

Investeringsplan

Omschrijving	omvang	eenheid omvang	bedrag per eenheid (f)	totaal bedrag (f)	jaar van investeren
<i>schuurkas</i> (incl. betonvloer)	500	m2	350	175000	1990
<i>aanpassing verwarmingsketel</i>					
+ <i>verwarmingsbuizen</i>	500	m2	50	25000	1990
<i>scherminstallatie</i>	500	m2	40	20000	1990
<i>2 koelcellen</i>	150	m2	320	48000	1990
<i>koelinstallatie</i> (incl. regelunits)	150	m2	220	33000	1990
<i>plastic bakken</i> (60 x 40 cm)	7000	stuks	6	42000	1990
<i>ontbolmachine</i> <i>en boslijn</i>				16500	1990
<i>druppelbevloeiing</i>				5000	1990
<i>overig</i>				5000	1990

Totaal bedrag benodigde investeringen:				369500	

stap 12

Stap 12. Opstellen rendabiliteitsbegroting alternatieve productieplannen

Omschrijving

Evenals voor de huidige situatie wordt voor de alternatieve productieplannen een rendabiliteitsbegroting opgesteld. Voor een toelichting zie stap 5.

Overzicht rendabiliteitsbegroting

Opbrengsten

produktie-activiteit	aantal eenheden	eenheid	saldo per eenheid (f)	totaal saldo (f)
tulp	3	ha	19440	58300
iris	0,5	ha	16254	8100
krokus	0,5	ha	33028	16500
bloemkool	1	ha	19990	20000
bloemkool	0,5	ha	12389	6200
verhuur land	2	ha	4000	8000
broeierij tulp	830000	stuks	85520	85500
				+ -----
Saldo productie-plan (A):				202600
Overig:				
woning				0
auto				5000
				+ -----
Overige opbrengsten (B):				5000

Totaal (A + B)				207600

De productie-activiteiten zijn overgenomen uit stap 10.

Voor de hulpberekeningen voor het opstellen van saldobegrotingen (12.1 en 12.2) wordt verwezen naar bijlage 4. Deze hulpberekeningen corresponderen met de hulpberekeningen 5.1 en 5.2.

stap 12

(vervolg rendabiliteitsbegroting)

Niet-toegerekende kosten (f)

	Huur/ pacht	Rente	Af- schrij- ving	Onderhoud/ verzekering 1)	Totaal
Onroerende goederen					
Grond	9000	13200		600	22800
Investerings in de grond		3900	4100	800	8800
Gebouwen	0	12700	13300	4500	30500
Vaste installaties		2900	6800	1900	11600
Machines en werktuigen	0	11100	22700	8700	42500
Auto's		1100	3300	3800	8200
	-----	-----	-----	-----	
Totaal	9000	44900	50200	20300	
Niet-toegerekende meststoffen					0
Niet-toegerekende gewasbeschermingsmiddelen					0
Brandstoffen en smeermiddelen					4200
Niet-toegerekend loonwerk					0
Arbeid					
Berekend loon ondernemer(s) (D)					88000
Berekend loon gezinsleden					0
Loonkosten overig personeel					0
Algemene kosten					
Niet-toegerekende energiekosten					1000
Overig					3900

Totaal niet-toegerekende kosten (C)					221500
NETTO BEDRIJFSRESULTAAT (A + B - C)					- 13900
ARBEIDSOPBRENGST ONDERNEMER(S)					+ 74100
(A + B - C + D)					

1) Voor grond: Grond- en polderlasten en onroerend goedbelasting

Bij het berekenen van de kosten voor de duurzame produktiemiddelen moet rekening worden gehouden met het feit dat de duurzame produktiemiddelen andere bestemmingen en daardoor andere vervangingswaarden kunnen krijgen.

stap 12

12.3 Hulpberekeningen bepalen van de niet-toegerekende kosten

Voor een toelichting op de hulpberekeningen wordt verwezen naar de hulpberekeningen bij stap 5 'Opstellen rendabiliteitsbegroting'.

jaar van berekening: 1989

GROND

grondrente %:	7			
omschrijving	oppervlakte kadastraal (ha)	bedr.ec. boekwaarde (totaal) (f)	Huur/pacht per ha (f)	Grond- en polderlasten en onroerend goedbelasting (f) per ha
<i>huiskavel</i>	4,5	189000		127
<i>huurland</i>	3		3000	0

Totaal rente: 13230
 Totaal huur/pacht: 9000
 Totaal grond- en polderlasten en onroerend goed belasting: 570

INVESTERINGEN IN DE GROND

rente %:	7			
omschrijving		vervangingswaarde (f)	afschrijvingspercentage	onderhoud/verzekeringspercentage
<i>drainage (4 ha)</i>		10800	10	3
<i>kavelwegverharding (2000 m2)</i>		100000	3	0,5

Totaal rente: 3878
 Totaal afschrijvingen: 4080
 Totaal onderhoud/verzekering: 824

GEBOUWEN

rente %:	7				
omschrijving		vervangingswaarde (f)	afschrijvingspercentage	onderhoud/verzekering/onroerend goedbelasting percentage	huur/pacht (f)
<i>schuur (400 m2)</i>		120000	3	2	
<i>cellen (2 x 40 m2)</i>		20000	4	2	
<i>schuurkas</i>		175000	4	2	
<i>2 koelcellen</i>		48000	4	2	

Totaal rente: 12705
 Totaal afschrijvingen: 13320
 Totaal onderhoud/verzekering/onroerend goed belasting: 4460
 Totaal huur/pacht: 0

stap 12

VASTE INSTALLATIES

rente %:	7		
omschrijving	vervangings- waarde (f)	afschrijvings- percentage	onderhoud/ verzekerings- percentage
verwarmingsketel en regelapparatuur met buizen	30000	7	1,5
scherminstallatie	20000	12	5
koelinstallatie	33000	7	1,5
Totaal rente:	2905		
Totaal afschrijvingen:	6810		
Totaal onderhoud/verzekering:	1945		

MACHINES EN WERKTUIGEN

rente %:	7		
omschrijving	vervangings- waarde (f)	afschrijvings- percentage	onderhoud/ verzekerings- percentage
trekker 2e hands (2 wielig)	10000	-	4,1
trekker 35 pk	35000	7,5	4,1
landbouwwagen	7200	4,5	2,2
ploeg	8500	7,5	5,2
frees	15000	9	3,0
kunstmeststrooier	3000	9	2,5
schudzeef (65 x 200 cm)	8500	10	3,0
schoningsunit (100 cm)	6000	10	3,0
sorteermachine (6-plaats)	18000	7,5	3,0
leesband (200 cm)	7500	7,5	3,0
telmachine	10000	10	3,0
opbouwspuit	9000	7,5	2,2
regeninstallatie (500 m buizen en pomp)	4000	9	2,5
	12000	10	3,0
2500 gaasbakken	27500	10	3,0
250 onderzetters	2750	10	3,0
stapelaar	3800	6	3,0
hefmast/palletdrager	5000	6	1,7
klein gereedschap	10000	10	1,0
7000 plastic bakken (60 x 40 cm)	42000	10	3
ontbolmachine	2500	10	7
boslijn	14000	10	5
druppelbevloeiing	5000	10	5
Totaal rente:	11067		
Totaal afschrijvingen:	22708		
Totaal onderhoud/verzekering:	8720		

stap 12

AUTO'S				
rente %:	7			
omschrijving		vervangings- waarde (f)	afschrijvings- percentage	onderhoud/ verzekerings- percentage
<i>Opel kadett</i>		25000	13	15
Totaal rente:		1050		
Totaal afschrijvingen:		3250		
Totaal onderhoud/verzekering:		3750		

stap 12

ARBEID

Naam	% CAO- tijd	loon per jr (f)	Bedrag (f)
<u>Ondernemers</u>			
vader	100	53000	53000
zoon	100	35000	35000

Totaal berekend loon ondernemer(s):			88000

Gezinsleden

-			-----
Totaal berekend loon gezinsleden:			0

Overig personeel

vast:

-			
	aantal uren per jr	loon (f) per uur	
los: (is verrekend in saldo)	0	0	0

Totaal loonkosten overig personeel:			0

ALGEMENE KOSTEN

Omschrijving	Bedrag (f)
<u>Niet toegerekende energiekosten</u>	
gas, water en licht	1000
-	

Totaal niet toegerekende energiekosten	1000
<u>Overig</u>	
telefoon + abonnement	1000
administratie	2900
-	

Totaal overig	3900

stap 13

Stap 13. Opstellen arbeidsbegroting van alternatieve productieplannen

Omschrijving

Evenals voor de huidige situatie wordt voor de alternatieve plannen een arbeidsbegroting opgesteld. Voor een toelichting zie stap 8.

Periode	Arbeids- behoefte	Aanbod vast	Behoefte losse arbeid
	(uren)	(uren)	(uren)
1	185	160	25
2	193	160	33
3	180	160	20
4	219	160	59
5	232	160	72
6	331	160	171
7	267	160	107
8	313	160	153
9	241	160	81
10	59	80	0
11	126	80	46
12	121	80	41
13	1213	240	973
14	1039	240	799
15	79	120	0
16	117	120	0
17	125	130	0
18	88	120	0
19	113	120	0
20	158	160	0
21	190	160	30
22	177	160	17
23	206	160	46
24	187	160	27
25	225	160	65
26	197	160	37
jaar:	+ ---- 6581	+ --- 3890	+ ---- 2802

[arbeidsbehoefte - som van de arbeidsbehoefte van alle productie-activiteiten]
(eventueel vermeerderd met andere (algemene) activiteiten)

De arbeidsbehoefte is opgesteld met behulp van de gegevens uit bijlage 5. Het arbeidsaanbod kan worden bepaald aan de hand van de gegevens uit stap 1 'Opstellen algemene bedrijfsgegevens' en stap 10 'Opstellen alternatieve productieplannen'.

stap 14

Stap 14. Beoordelen en kiezen uit alternatieve productieplannen

Omschrijving

Op basis van een aantal kengetallen uit de bedrijfseconomische berekeningen worden de verschillende productieplannen met elkaar vergeleken. Hierbij spelen het netto bedrijfsresultaat en de arbeidsverdeling een belangrijke rol. Een selectie uit de plannen wordt vervolgens beoordeeld op financiële haalbaarheid (dit gebeurt in de stappen 15 en 16, welke in dit rapport niet zijn uitgewerkt).

<u>Productieplan</u>	Huidige situatie	Plan 1	Plan ..	Plan ..
productie-activiteit nr. gewas	oppervlakte in ha			
1. tulp	3	3		
2. iris	0,5	0,5		
3. krokus	0,5	0,5		
4. bloemkool vroeg	1	1		
5. bloemkool herfst	0,5	0,5		
6. winterpeen	1			
7. kroot	1			
	-----	-----		
Totaal	7,5	5,5		

activiteit (omvang en eenheid)

8. verhuur land	2 ha
9. broeierij tulp	830000 stuks

Opbrengsten per eenheid (x f 1000)	Huidige situatie	Plan 1	Plan ..	Plan ..
1. tulp	65	65		
2. iris	56	56		
3. krokus	74	74		
4. bloemkool vroeg	34	34		
5. bloemkool herfst	20	20		
6. winterpeen	18			
7. kroot	15			
8. verhuur land		4		
9. broeierij tulp		216		

stap 14

Financiële resultaten (x f 1000)

	Huidige situatie	Plan 1	Plan ..	Plan ..
Opbrengsten uit prod. activiteiten	338	528		1)
Toegerekende kosten (A)	212	325		2)
	- -----	- -----		
Saldo productieplan	126	203		3)
Overige opbrengsten	5	5		3)
	+ -----	+ -----		
Bedrijfssaldo	131	208		
Niet-toegerekende kosten (B)	175	222		3)
	- -----	- -----		
Netto bedrijfsresultaat (C)	- 44	- 14		
Berekend loon ondernemer(s)	53	88		
	+ -----	+ -----		
Arbeidsopbrengst ondernemer(s)	9	74		
Aantal ondernemers	1	2		
Arbeidsopbrengst per ondernemer	9	37		
Netto bedrijfsresultaat per f 100 kosten (C / (A + B) x 100)	- 15,3	- 2,5		

- 1) som van alle opbrengsten in de samenvattingen van de saldoberekeningen van de activiteiten (bijlage 4).
- 2) toegerekende kosten = opbrengsten (1) - saldo productieplan (3).
- 3) uit de rendabiliteitsbegroting (stap 5 en 12).

Arbeidsgegevens

Arbeidsbehoefte (uren)	4132	6581
Arbeidsbezetting vast (aantal)	1,5	2
Benodigde uren los	1542	2802

Beoordeling en keuze

Plan 1 geeft ten opzichte van de huidige situatie een verbetering van f 30000 op het netto bedrijfsresultaat. Het biedt op basis van de gekozen uitgangspunten redelijke mogelijkheden om het bedrijf met twee ondernemers voort te zetten. Weliswaar is het netto bedrijfsresultaat negatief, maar als beide ondernemers genoeg nemen met een arbeidsopbrengst van f 37000 per ondernemer is de continuïteit gewaarborgd. Door vereenvoudiging van het teeltplan en het feit dat de beide ondernemers zich ieder op een deel van de ondernemerstaak kunnen richten, zijn er kansen voor een verdere verbetering van het netto bedrijfsresultaat.

Wel dienen de realisatiemogelijkheden voor dit plan bekeken te worden in verband met de financieringsaspecten (besparingen en liquiditeit, stap 15 en 16).

stap 17

Stap 17. Trekken conclusies en uitbrengen advies

Omschrijving

Aan de hand van de voorgaande stappen wordt een advies uitgebracht over de bedrijfsvoering in de huidige situatie en hoe hierin verbetering kan worden gebracht bij de uitvoering van nieuwe plannen. Het verdient aanbeveling om daarbij aandacht te besteden aan de risico-aspekten in de nieuwe plannen.

Financiële kengetallen (x f 1000, aanvullend op stap 14)

	Huidige situatie	Plan 1	Plan ..	
<u>Inkomen</u>				
Netto bedrijfsresultaat (A)	- 44	- 14		1)
Berekend loon ondernemer(s)	53	88		1)
	+ -----	+ -----	+ -----	
Arbeidsopbrengst ondernemer(s) (B)	9	74		1)
Berekende rente (C)	42			2)
Betaalde rente (D)	9			
	- -----	- -----	- -----	
Berekende - betaalde rente (E)	33			
Ondernemersinkomen (B + E)	42			
Berekend - betaald loon gezin	3			
	+ -----	+ -----	+ -----	
Inkomen uit bedrijf	45			
Inkomen van buiten bedrijf	2			
	+ -----	+ -----	+ -----	
Gezinsinkomen (F)	47			
<u>Besparingen en liquiditeit</u>				
Gezinsinkomen (F)	47			
Gezinsuitgaven	37			
Belasting en sociale voorzieningen	14			
	+ -----	+ -----	+ -----	
Privé-uitgaven (I)	51			
<u>Besparingen (F - I)</u>	- 4			
Afschrijvingen	29			
	+ -----	+ -----	+ -----	
Intern beschikbaar (J)	25			
Jaarlijkse verv.inv. en vastlegg.	20			
Aflossingen	5			
	+ -----	+ -----	+ -----	
(K)	25			
<u>Toename liquide middelen (J - K)</u>	0			

stap 17

	Huidige situatie	Plan 1	Plan ..
<u>Rentabiliteit van het geïnvesteerd vermogen</u>			
Totaal vermogen (G)	854		3)
Rentabiliteit totaal vermogen (100 x (A + C) / G)	- 1,3		
Eigen vermogen (H)	747		3)
Rentabiliteit eigen vermogen (100 x (A + E) / H)	- 1,5		

- 1) uit de rendabiliteitsbegroting (stap 5 en 12).
- 2) uit het overzicht besparingen en liquiditeit (stap 7 en 16), dit geldt ook voor de bedragen in de rest van het overzicht tot en met 'toename liquide middelen'.
- 3) uit de bedrijfseconomische balans (stap 4 en 15).

Conclusies en advies

Het lijkt van belang goed zicht te krijgen op oorzaken van het vrij lage opbrengstnivo alsmede op de mogelijke verbeteringen. Registratie van enige teeltgegevens en het bespreken van mogelijke oplossingen op basis van deze gegevens (bijvoorbeeld in studieclubverband) bieden ongetwijfeld aanknopingspunten voor verbeteringen.

In de begroting van de huidige situatie is daarom uitgegaan van een geringe verbetering in het opbrengstnivo ten opzichte van de afgelopen jaren. Bij vereenvoudiging van het productieplan wordt een verdere verbetering van het opbrengstnivo van de bollenteelten met vijf procent goed mogelijk geacht. In plan 1 is met deze verbetering geen rekening gehouden. Wordt een verbetering van vijf procent gerealiseerd, dan zal het netto bedrijfsresultaat circa tienduizend gulden hoger worden.

(Na uitwerking van de stappen 15 en 16 zouden uitspraken kunnen worden gedaan over de besparingen en de liquiditeitsontwikkeling. Gezien de nodige investeringen voor plan 1 lijkt dit zeer noodzakelijk.)

3. BEOORDELING VAN ANDERE SYSTEMEN VOOR BEDRIJFSECONOMISCH ADVIES

Voordat wordt overgegaan tot het ontwerpen en bouwen van een systeem op basis van de uitgevoerde analyse, is het verstandig om de systemen die elders worden gebruikt te beoordelen op hun bruikbaarheid voor inzet in de bollenteelt.

Op het moment van de informatie-analyse was er één systeem beschikbaar, namelijk het systeem voor de akkerbouw en vollegrondsgroenteteelt. Dit systeem is gedurende 1 middag door de leden van de werkgroep uitgeprobeerd. De belangrijkste bevindingen worden in dit hoofdstuk weergegeven.

De algemene indruk is dat met het systeem ook bollenbedrijven zijn door te rekenen. De werkwijze in de akkerbouw en vollegrondsgroente is in grote lijnen vergelijkbaar met de werkwijze in de bollenteelt. Toch bestaan er enkele belangrijke verschillen die ook in het systeem tot uitdrukking komen:

- het systeem voorziet niet in het heropstellen van fiscale resultaten: hierdoor is het moeilijk om de hoogte van de diverse bedrijfsnormen vast te stellen. In de bloembollenteelt is het maken van een specifieke bedrijfseconomische begroting alleen mogelijk op basis van financiële bedrijfsgegevens;
- de saldoberekeningen zijn toegespitst op akkerbouw- en vollegrondsgroentegewassen: voor de bollen is een andere opzet nodig;
- voor machines en werktuigen is alleen een afschrijvings- en rentepercentage voor het totaalbedrag op te geven: gegeven de verschillen in afschrijvingspercentages en de samenstelling van het machinepark is het moeilijk om een gemiddeld afschrijvingspercentage te geven;
- de verdeling van de benodigde arbeid per bewerking gebeurt aan de hand van percentages: het lijkt gemakkelijker om de benodigde uren direct te verdelen over de diverse perioden.

Ten aanzien van het gebruik van het systeem kunnen de volgende opmerkingen worden geplaatst:

- het systeem zou meer menugestuurd mogen zijn;
- het is moeilijk te beoordelen of alle onderdelen systematisch worden afgewerkt;
- bij sommige onderdelen is het niet duidelijk hoe ze dienen te worden ingevuld.

4. CONCLUSIES/DISCUSSIE

Conclusies

Om de werkwijze van de voorlichter bij het uitbrengen van het bedrijfseconomisch advies te beschrijven zijn zeventien stappen onderscheiden, waarvan er vijftien zijn beschreven. De stappen 15 'Opstellen (begin)balans en financieringsplan toekomstige situatie' en 16 'Opstellen overzicht besparingen en liquiditeit toekomstige situatie' zijn met het oog op inbouw in een toekomstig systeem en afstemming met andere takken nog niet uitgewerkt. Deze stappen dienen dus later nog uitgewerkt te worden. Achteraf gezien is dit jammer, omdat een volledig bedrijfseconomisch advies niet compleet is zonder een beeld van de financieringsbehoefte en de liquiditeitsontwikkeling in de toekomstige situatie. Bovendien zou de analyse van deze stappen nog enkele nieuwe gezichtspunten kunnen opleveren die gevolgen hebben voor de uitwerking tot nu toe. Voor dit laatste kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het opnemen van toepassingsmomenten in plaats van looptijden voor de kostenposten in de saldobegroting. Om zicht op de liquiditeitsontwikkeling gedurende het jaar te krijgen is het niet alleen belangrijk hoe lang het vermogen wordt vastgelegd, maar ook de periode waarin.

Bij de beschrijving van de stappen is gekozen voor een wijze van vastleggen met veel overzichten en een uitgebreide toelichting waarin de rekenregels en de relaties tussen de stappen en eventuele externe bronnen worden weergegeven. Dit heeft als voordeel dat een goede communicatie met de toekomstige gebruikers mogelijk is en bovendien vrij snel kan worden overgegaan op de bouw van nieuwe dan wel aanpassing van bestaande systemen op basis van spreadsheets. Verder heeft het opnemen van een praktijkvoorbeeld (uitgewerkt voor alle stappen) geleid tot een meer uitgebreide analyse. Veel van de beschrijvingen waren zonder opname van het voorbeeld niet zo ver uitgewerkt.

De wijze van beschrijven van de activiteiten en gegevens wijkt iets af van de wijze van vastleggen die in de informatiemodellen wordt toegepast. Met name het datamodel (de entiteitstypen met attributen en de relaties tussen de entiteitstypen) is niet zo uitgebreid beschreven. In een later stadium zou de beschrijving van de gegevens verder uitgewerkt kunnen worden. Verwacht mag worden dat de behoefte aan een uitgebreid datamodel groter zal worden naarmate meer aan gestructureerde gegevensopslag wordt gedacht.

Wat betreft het gebruik van het akkerbouw- en vollegrondsgroentesysteem voor het uitbrengen van bedrijfseconomische adviezen in de bollenteelt lijken de volgende drie mogelijkheden reëel:

1. inbouw:
hierbij wordt het systeem intact gelaten en wordt een aparte module gebouwd voor het maken van saldoberekeningen die handmatig overgenomen kunnen worden in het systeem;
2. verbouw:
er wordt een aparte module gebouwd voor het maken van saldoberekeningen die automatisch overgenomen kunnen worden in het systeem;
3. nieuwbouw:
er wordt een geheel nieuw systeem gebouwd, waarbij wordt uitgegaan van de

informatie-analyse in dit rapport en dus rekening kan worden gehouden met de specifieke wensen in de bollenteelt.

Daar het van belang wordt geacht om gemakkelijk saldoberekeningen te kunnen maken en/of geprepareerde saldoberekeningen te kunnen aanpassen en het vrij bewerkelijk is om een bestaand systeem te verbouwen, is de Agrarische Hogeschool in Den Bosch benaderd om de derde mogelijkheid verder uit te werken. Hierbij kan dan ook rekening worden gehouden met de overige wensen in de bollenteelt.

Discussie

In het rapport is zo veel mogelijk aangesloten bij de beschrijvingen en afspraken die in het kader van het opstellen van informatiemodellen en de bouw van het akkerbouw- en vollegrondsgroentesysteem reeds zijn gemaakt. Hier en daar is iets van de beschrijvingen afgeweken (in het 'overzicht besparingen en liquiditeit') en in sommige gevallen is een uitbreiding op de bestaande beschrijvingen gemaakt (in de saldoberekeningen). De uitwerkingen in dit rapport zouden uitgangspunt kunnen zijn voor nieuwe discussies over afstemming tussen de diverse sectoren bij het opstellen van een bedrijfseconomisch advies.

Nadere afspraken kunnen worden gemaakt over:

- uniformering van rekenregels in en opbouw van de verlies- en winstrekening, fiscale balans, bedrijfseconomische balans, rendabiliteitsbegroting en overzicht besparingen en liquiditeit;
- het maken van een beperkt aantal modellen voor gedetailleerde saldo-berekening, toegespitst op de diverse (deel)sectoren. Daarbij zou uitgegaan kunnen worden van een vaste indeling in hoofdposten, zodat uniformering op het niveau van de samenvatting mogelijk is;
- het opstellen van gedetailleerde saldoberekeningen voor de diverse gewassen en teelten gedifferentieerd naar de diverse (deel) sectoren. Hierbij zou gebruik kunnen worden gemaakt van een afgesproken indeling zoals in het classificatierapport over naamgeving van gewassen is vastgelegd [9]. Op deze wijze kunnen voor de meeste bedrijfstypen de benodigde standaard-saldo-berekeningen beschikbaar zijn;
- gebruikmaking van databanken voor prijzen van produkten, uitgangsmateriaal, meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, vervangingswaarden voor gebouwen, vaste installaties, machines en werktuigen (duurzame produktiemiddelen), afschrijvingspercentages voor duurzame produktiemiddelen, bewerkingen per produktie-activiteit en arbeidsnormen.

Bij het uitwerken van de analyse is gestuit op het probleem van de hantering van de begrippen 'rendabiliteit' en 'rentabiliteit'. Gekozen is voor een gebruik overeenkomstig de omschrijvingen in 'Van Dale' en het analyse- en diagnoserapport van het LEI/VLB [10]. Dit houdt in dat het begrip 'rendabiliteit' is gekoppeld aan het begrip 'winstgevendheid' en het begrip 'rentabiliteit' aan het begrip 'kapitaalproduktiviteit'.

Het woord 'rendabiliteit' is gebruikt in de naam 'rendabiliteitsbegroting'. Het begrip 'rendabiliteit' is aangegeven met de termen 'netto bedrijfsresultaat' en 'netto bedrijfsresultaat per f 100 kosten'.

Het begrip 'rentabiliteit' is aangegeven met de termen 'rentabiliteit van het totaal vermogen' en 'rentabiliteit van het eigen vermogen'.

LITERATUUR

- [1] CAD-BLOEMBOLLENTEELT EN CONSULENTSCHAPPEN VOOR DE TUINBOUW HOORN EN MIDDEN-HOLLAND
Bedrijfsdoorlichting; formulieren en hulpformulieren voor
bedrijfseconomische analyse in de bloembollenteelt, 12 + 12 p.
- [2] CONSULENTSCHAP IN ALGEMENE DIENST VOOR DE BLOEMBOLLENTEELT
Syllabus bedrijfssynthese ten behoeve van het inwerkprogramma voor
bedrijfsvoorlichters in de bloembollenteelt
CAD-Bloembollenteelt, Lisse
- [3] JANSSENS, S.R.M. EN A.T. KRIKKE, (1989)
Bedrijfseconomisch Advies
Achtergrondinformatie en documentatie bij de spreadsheettoepassingen voor
de akkerbouw en de groenteteelt in de vollegrond
PAGV, Lelystad: 126 p.
- [4] GRAUMANS, C.A.M., (Red.), (1989)
Het gedetailleerde informatiemodel "Open Teelten"-bedrijf
Resultaten cluster Planning
SIVAK-publicatie, november 1989, losbladige map, Lelystad
- [5] GRAUMANS, C.A.M., (Red.), (1989)
Resultaten afstemmingsoverleg bedrijfseconomische begroting -
bedrijfseconomische verslaggeving
SIVAK-publicatie, juli 1989, 25 p., Lelystad
- [6] KOMIJN, J.H. (1984)
De bloembollenkraam in de fiscale boekhoudingen
Consulentschap voor de tuinbouw te Hoorn, juli 1984, 25 p., Hoorn
- [7] EDENS, T.H. (Red.)
Kwantitatieve Informatie voor de bloembollen- en bolbloemteelt 1988
Uitgave van: Ministerie van Landbouw en Visserij.
Consulentschap in Algemene Dienst voor de Bloembollenteelt.
Laboratorium voor Bloembollenonderzoek Lisse, november 1987.
- [8] NOORDAM W.P., M. VAN DER HAM (1987)
Kwantitatieve Informatie voor de Akkerbouw en de Groenteteelt in de
Vollegrond
CAD-AGV en PAGV, Lelystad, september 1987, publikatie nr. 37.
- [9] RAVEN, P.W.J. EN J.W. STOOP (1989)
Classificatie voorstel plantesoorten, cultuurgewassen, rasgroepen en
teeltvormen in de akkerbouw, vollegrondsgroente- en bloembollenteelt.
LBO-rapport nr. 70, april 1989, 31 p., 3 bijlagen (64 p.) Lisse
- [10] POPPE, K.J. (Red.), (1989)
Gedetailleerd informatiemodel "analyse en diagnose"
Rapport in het kader van het INSP-project "Takdoorsnijdend model", versie 1
LEI/VLB, Den Haag/Leiden, november 1989, 110 p., 4 bijlagen (75 p.)

BIJLAGE 1. Verlies- en winstrekeningen van het voorbeeldbedrijf

	1985	1986	1987
<u>Kosten (f)</u>			
Afschrijvingen			
- bedrijfsuitrusting	16300	16300	16300
- bollenkraam	6100	13700	13700
- auto	2000	2000	2000
Rente	10800	10350	9900
Betaald loon			
- vast personeel	20000	21000	22000
- los personeel	7000	7200	7400
Landhuur	8000	8100	8800
Zaden en planten	2700	2800	3000
Meststoffen	4800	4900	5000
Stro	1200	1250	1400
Bestrijdingsm. + ont.	6800	7000	7600
Loonwerk	5600	5800	6000
In- en verkoopkosten	2020	2300	2400
Vrachtkosten	2500	2875	3000
Fusthuur	2700	2800	2800
Gas, water en licht	5100	5400	5800
Brandstoffen	3600	4000	4200
Onderhoud	6700	2500	7500
Telefoon en abonnement	800	800	1000
Administratiekosten	2700	2700	2900
Verzekeringen	2800	2900	3000
Diversen	2500	2900	3200
Fiscale winst	41980	41875	29450
	-----	-----	-----
	164700	171450	168350
<u>Opbrengsten (f)</u>			
Bloembollen (netto)			
- tulp	70000	82000	85000
- iris	16000	18000	20000
- krokus	15000	15000	15000
Groenten			
- bloemkool	38000	23500	27000
- winterpeen	15000	21000	13000
- kroot	10000	11250	7650
Ledenkapitaal	300	300	300
Privé-verbruik	400	400	400
	-----	-----	-----
	164700	171450	168350

BIJLAGE 2. Fiscale balansen van het voorbeeldbedrijf

	1-1-'85	1-1-'86	1-1-'87	1-1-'88
<u>Bezittingen (f)</u>				
Grond	54000	54000	54000	54000
Investerings in de grond	27000	25500	24000	22500
Gebouwen	72000	67200	62400	57600
Trekker + toebehoren	47100	42600	38100	33600
Auto	14000	12000	10000	8000
Verwerking bloembollen	14000	11200	8400	5600
Fust	7500	6000	4500	3000
Klein gereedschap	-	-	-	-
Berekening	10800	9600	8400	7200
Bloembollenkraam				
- tulp	16800	21000	25200	25200
meerwaarde tulp		12200	21300	7600
- iris	2450	2450	2450	2450
- krokus	2100	2100	2100	2100
Vorraden				
- winterpeen	11000	11000	6000	6000
- kroot	9000	9000	10250	10250
Vorderingen				
- bloembollen	1000	2000	2000	2000
- ledenrekening	1500	1600	1700	1800
Kas/bank	20000	19060	19705	35855
	-----	-----	-----	-----
	310250	308530	300505	284755
<u>Schulden (f)</u>				
Hypotheek	120000	115000	110000	105000
Krediethypotheek (max. 40000)	-	-	-	-
Coöperatie	3500	3100	2500	2500
A.S.F.	2500	2500	2500	2500
Eigen vermogen	184250	187930	185505	174755
	-----	-----	-----	-----
	310250	308530	300505	284755

Hypotheek Rente 9 %, Aflossing f 5000,-- aan het eind van het jaar
De woning (à f 54000,--) staat op de privé-balans.

Tulp	1400 RR2 à f 12,-- op 1-1-'85
	1750 RR2 à f 12,-- op 1-1-'86
	2100 RR2 à f 12,-- op 1-1-'87
Iris	350 RR2 à f 7,-- op 1-1-'85
	350 RR2 à f 7,-- op 1-1-'86
	350 RR2 à f 7,-- op 1-1-'87
Krokus	350 RR2 à f 6,-- op 1-1-'85
	350 RR2 à f 6,-- op 1-1-'86
	350 RR2 à f 6,-- op 1-1-'87

BIJLAGE 3. Ontvangsten en uitgaven van het voorbeeldbedrijf

	1985	1986	1987
<u>Ontvangsten</u>			
Verkoop bloembollen			
- tulp	70000	82000	85000
- iris	15000	18000	20000
- krokus	15000	15000	15000
Verkoop groenten			
- bloemkool	38000	23500	27000
- winterpeen	15000	26000	13000
- kroot	10000	10000	7650
Ledenrekening	200	200	200
Kinderbijslag	1900	2100	2200
Diversen (WIR)	5700		
Saldo 1-1	20000	19080	19705
	-----	-----	-----
	190800	195880	189755
<u>Uitgaven</u>			
Rente	10800	10350	9900
Betaald loon			
- vast personeel	20000	21000	22000
- los personeel	7000	7200	7400
Landhuur	8000	8100	8800
Zaden en planten	2700	2800	3000
Stro	1200	1250	1400
Coöperatie	12000	12500	12600
(meststoffen en bestr.)			
Loonwerk	5600	5800	6000
In- en verkoopkosten	2020	2300	2400
Vrachtkosten	2500	2875	3000
Fusthuur	2700	2800	2800
Gas, water en licht	5100	5400	5800
Brandstoffen	3600	4000	4200
Onderhoud	6700	2500	7500
Telefoon en abonnement	800	800	1000
Administratie	2700	2700	2900
Verzekeringen			
- bedrijf	2800	2900	3000
- privé	8500	9000	9000
Aflossingen	5000	5000	5000
Belastingen	7000	5000	5000
Diversen	2500	2900	3200
Aankoop bollen	22500	27000	-
Privé-uitgaven	30000	32000	28000
Saldo 31-12	19080	19705	35855
	-----	-----	-----
	190800	195880	189755

BIJLAGE 4. Hulpberekeningen opstellen saldobegroting

In deze bijlage staan de saldoberekeningen van de produktie-activiteiten vermeld die worden gebruikt in de stappen 5 en 12 ('Opstellen rendabiliteitsbegroting').

De saldoberekeningen zijn tweeledig, namelijk een gedetailleerde berekening (5.1) en een samenvatting (5.2). In de gedetailleerde berekening is alles tot op het laagste niveau uitgesplitst, terwijl in de samenvatting bedragen zijn samengevoegd tot de hoofdposten en tevens rekening is gehouden met de grootte van de produktie-activiteit.

In de gedetailleerde berekening vindt afronding plaats op hele guldens. In de samenvatting worden de guldens per eenheid (inclusief de tellingen) vermenigvuldigd met de omvang van de activiteit en afgerond op eenheden van honderd gulden. Dit betekent dat in de kolom 'totaal' de 'totaal toegerekende kosten' en 'saldo' af kunnen wijken van de tellingen in deze kolom.

5.1 Hulpberekeningen opstellen gedetailleerde saldobegroting

GEWAS *Tulp*
 TEELTWIJZE *Bollenteelt (zavel)*
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

PRODUKT	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)
<i>leverbaar</i>	<i>425000</i>	<i>stuks</i>	<i>0,10</i>	<i>42500</i>
<i>plantgoed verhand.</i>	<i>1500</i>	<i>kg</i>	<i>3,50</i>	<i>5250</i>
<i>kraam</i>	<i>10000</i>	<i>kg</i>	<i>3,00</i>	<i>30000</i>

TOTAAL OPBRENGSTEN (A)				<i>65250</i>

TOEGEREKENDE KOSTEN

	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)	LOOPTIJD (maanden)
UITGANGSMATERIAAL					
<i>plantgoed</i>	<i>10000</i>	<i>kg</i>	<i>3,00</i>	<i>30000</i>	<i>12</i>
MESTSTOFFEN					
<i>N</i>	<i>75</i>	<i>kg</i>	<i>1,10</i>	<i>83</i>	<i>12</i>
<i>P205</i>	<i>50</i>	<i>kg</i>	<i>0,90</i>	<i>45</i>	<i>12</i>
<i>K20</i>	<i>70</i>	<i>kg</i>	<i>1,50</i>	<i>105</i>	<i>12</i>
<i>N (BIJ)</i>	<i>250</i>	<i>kg</i>	<i>1,10</i>	<i>275</i>	<i>7</i>
<i>bitterzout</i>	<i>44</i>	<i>kg</i>	<i>0,34</i>	<i>15</i>	<i>5</i>
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN					
BOLONTSMETTING					
<i>tolyfluanide</i>	<i>13</i>	<i>kg</i>	<i>42,00</i>	<i>546</i>	<i>12</i>
<i>vinchlozolin</i>	<i>2</i>	<i>kg</i>	<i>97,25</i>	<i>195</i>	<i>12</i>
<i>benomyl</i>	<i>4</i>	<i>kg</i>	<i>58,50</i>	<i>234</i>	<i>12</i>
GRONDONTSMETTING					
GRONDBEHANDELING					
ONKRUIDBESTRIJDING					
<i>paraquat/diquat</i>	<i>5</i>	<i>l</i>	<i>30,00</i>	<i>150</i>	<i>10</i>
<i>chloorprofam</i>	<i>6</i>	<i>l</i>	<i>12,75</i>	<i>77</i>	<i>7</i>
<i>chloridazon</i>	<i>3</i>	<i>l</i>	<i>53,75</i>	<i>161</i>	<i>6</i>
GEWASBESPUITING					
<i>maneb/zineb</i>	<i>32,5</i>	<i>kg</i>	<i>9,50</i>	<i>309</i>	<i>5</i>
<i>vinchlozolin</i>	<i>1,5</i>	<i>l</i>	<i>97,25</i>	<i>146</i>	<i>5</i>
<i>benomyl</i>	<i>0,3</i>	<i>kg</i>	<i>58,50</i>	<i>18</i>	<i>5</i>
<i>permethrin</i>	<i>3</i>	<i>kg</i>	<i>132,50</i>	<i>398</i>	<i>5</i>
RUIMTEBEHANDELING					
<i>cyaniden</i>	<i>3</i>	<i>kg</i>	<i>39,00</i>	<i>117</i>	<i>13</i>
ENERGIE					
<i>verwarming</i>	<i>1800</i>	<i>m3</i>	<i>0,37</i>	<i>666</i>	<i>1</i>
<i>elektra</i>	<i>900</i>	<i>kWh</i>	<i>0,17</i>	<i>153</i>	<i>1</i>
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN					
<i>stro</i>	<i>7</i>	<i>ton</i>	<i>185</i>	<i>1295</i>	<i>11</i>

5.1

LOSSE ARBEID					
rapen					
oogst en verwerking	100	uur	10,00	1000	3
pellen	792	curver	4,00	3168	3
LOONWERK					
land klaar maken				200	12
planten				500	12
stro dekken				300	12
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN					
VERZEKERING	461	gld	0,2	92	1
AFZET					
fusthuur	734	curver	0,40	294	0
vracht	734	curver	0,97	712	0
provisie	478	gld	2,50	1195	0
vakheffing	478	gld	2,00	956	0
OVERIG					
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	9,5	maanden	7,0	2405	

TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)				45810	
SALDO (A - B)				19440	

5.1

GEWAS *Iris* groep: *Hollandse iris*
 TEELTWIJZE *Bollenteelt op ruggen (zavel)*
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

PRODUKT	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)
<i>leverbaar</i>	<i>700000</i>	<i>stuks</i>	<i>0,05</i>	<i>35000</i>
<i>plantgoed kraam</i>	<i>7000</i>	<i>kg</i>	<i>3,00</i>	<i>21000</i>

TOTAAL OPBRENGSTEN (A)				<i>56000</i>

TOEGEREKENDE KOSTEN

	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)	LOOPTIJD (maanden)
UITGANGSMATERIAAL					
<i>plantgoed</i>	<i>7000</i>	<i>kg</i>	<i>3,00</i>	<i>21000</i>	<i>11</i>
MESTSTOFFEN					
<i>N</i>	<i>75</i>	<i>kg</i>	<i>1,10</i>	<i>83</i>	<i>7</i>
<i>P205</i>	<i>50</i>	<i>kg</i>	<i>0,90</i>	<i>45</i>	<i>7</i>
<i>K20</i>	<i>70</i>	<i>kg</i>	<i>1,50</i>	<i>105</i>	<i>7</i>
<i>N (BIJ)</i>	<i>160</i>	<i>kg</i>	<i>1,10</i>	<i>176</i>	<i>7</i>
<i>bitterzout</i>	<i>44</i>	<i>kg</i>	<i>0,34</i>	<i>15</i>	<i>7</i>
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN					
BOLONTSMETTING					
<i>formaline</i>	<i>8</i>	<i>l</i>	<i>0,63</i>	<i>5</i>	<i>11</i>
<i>captan 83 %</i>	<i>5</i>	<i>kg</i>	<i>15,00</i>	<i>75</i>	<i>11</i>
GRONDONTSMETTING					
GRONDBEHANDELING					
<i>tolclofos-methyl</i>	<i>20</i>	<i>kg</i>	<i>49,25</i>	<i>985</i>	<i>13</i>
ONKRUIDBESTRIJDING					
<i>paraquat</i>	<i>6</i>	<i>l</i>	<i>29,00</i>	<i>174</i>	<i>9</i>
<i>chloorprofam</i>	<i>9</i>	<i>l</i>	<i>12,75</i>	<i>115</i>	<i>7</i>
<i>metamitron</i>	<i>3</i>	<i>l</i>	<i>59,75</i>	<i>179</i>	<i>7</i>
GEWASBESPUITING					
<i>maneb/zineb</i>	<i>12</i>	<i>kg</i>	<i>9,50</i>	<i>114</i>	<i>4</i>
<i>vinchlozolin</i>	<i>2</i>	<i>l</i>	<i>97,25</i>	<i>195</i>	<i>4</i>
<i>permethrin</i>	<i>2,4</i>	<i>l</i>	<i>132,50</i>	<i>318</i>	<i>4</i>
RUIMTEBEHANDELING					
<i>cyaniden</i>	<i>3</i>	<i>kg</i>	<i>39,00</i>	<i>117</i>	<i>13</i>
ENERGIE					
<i>verwarming</i>	<i>560</i>	<i>m3</i>	<i>0,37</i>	<i>207</i>	<i>1</i>
<i>warmwaterbehandeling</i>	<i>90</i>	<i>m3</i>	<i>0,37</i>	<i>33</i>	<i>11</i>
<i>elektra</i>	<i>900</i>	<i>kWh</i>	<i>0,17</i>	<i>153</i>	<i>1</i>
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN					
<i>stro</i>	<i>15</i>	<i>ton</i>	<i>185,00</i>	<i>2775</i>	<i>11</i>
<i>graszaad</i>	<i>50</i>	<i>kg</i>	<i>2,95</i>	<i>148</i>	<i>2</i>
LOSSE ARBEID					

LOONWERK					
land klaar maken				200	12
plantgoedbehandeling					
planten				500	12
stro dekken				300	12
rooien/spoelen				7000	1
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN					
VERZEKERING	350	<i>gld</i>	0,2	70	1
AFZET					
fusthuur	622	<i>curver</i>	0,40	249	0
vracht	622	<i>curver</i>	0,97	603	0
provisie	350	<i>gld</i>	2,50	875	0
vakheffing	350	<i>gld</i>	2,00	700	0
OVERIG					
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	10,2	<i>maanden</i>	7,0	2232	

TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)				39746	
SALDO (A - B)				16254	

SALDOBEREKENING

GEWAS Krokus 'grote gele'
TEELTWIJZE Bollenteelt (zavel)
EENHEID ha

OPBRENGSTEN

PRODUKT		HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)
leverbaar	9/10	3500	kg	4,00	14000
	8/9	4500	kg	3,50	15750
	7/8	3500	kg	3,50	12250
plantgoed verhandeld		0	kg	0	5250
kraam		7550	kg	3,50	26425

TOTAAL OPBRENGSTEN (A)					73675

TOEGEREKENDE KOSTEN

		HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)	LOOPTIJD (maanden)
UITGANGSMATERIAAL						
plantgoed	5/7	1000	kg	3,00	3000	12
	7/9	2500	kg	3,50	8750	12
	9/11	3500	kg	4,00	14000	12
MESTSTOFFEN						
N		50	kg	1,10	51	12
P205		50	kg	0,90	45	12
K20		70	kg	1,50	105	12
N (BIJ)		100	kg	1,10	110	7
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN						
BOLONTSMETTING						
captan 83 %		6	kg	15,00	90	12
formaline		1	kg	0,63	1	12
hechter		2	kg	14,75	30	12
GRONDONTSMETTING						
GRONDBEHANDELING						
ONKRUIDBESTRIJDING						
paraquat/diquat		3	l	30,00	90	10
chloorprofam		6	l	12,75	77	7
metamitron		4	l	53,75	215	7
GEWASBESPUITING						
maneb/zineb		20	kg	9,50	190	6
vinchlozolin		1,5	l	97,25	146	6
benomyl		0,3	kg	58,50	18	6
RUIMTEBEHANDELING						
cyaniden		3	kg	39,00	117	13
ENERGIE						
verwarming		500	m ³	0,37	185	3
elektra		450	kWh	0,17	77	3
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN						
stro		8	ton	185,00	1480	11
graszaad		50	kg	2,95	148	4

5.1

LOSSE ARBEID					
rapen	200	uur	10,00	2000	4
oogst en verwerking	100	uur	10,00	1000	4
pellen	600	curver	4,00	2400	4
LOONWERK					
land klaar maken				200	12
planten				500	12
stro dekken				300	12
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN					
VERZEKERING	473	gld	0,2	95	4
AFZET					
fusthuur	500	curver	0,40	200	0
vracht	700	curver	0,97	679	0
provisie	473	gld	2,50	1183	0
vakheffing	473	gld	2,00	946	0
OVERIG					
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	9,9	maanden	7,0	2219	

TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)				40647	
SALDO (A - B)				33028	

SALDOBEREKENING

GEWAS *Bloemkool*
 TEELTWIJZE *Vroeg, oogstperiode begin juni - begin juli*
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

PRODUKT	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)
	22800	stuks	1,50	34200

TOTAAL OPBRENGSTEN (A)				34200

TOEGEREKENDE KOSTEN

	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)	LOOPTIJD (maanden)
<u>UITGANGSMATERIAAL</u>					
<i>7 a 8 cm perspot</i>	28500	stuks	0,28	7980	2
<u>MESTSTOFFEN</u>					
N	200	kg	1,10	220	1
P205	50	kg	0,90	45	1
K20	250	kg	1,50	373	1
N (BIJ)	50	kg	3,11	156	1
<u>GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN</u>					
BOLONTSMETTING					
GRONDONTSMETTING					
GRONDBEHANDELING					
ONKRUIDBESTRIJDING					
<u>GEWASBESPUITING</u>					
<i>chloorpyrifos</i>	7,6	l	28,35	215	1
<i>methiocarb 4 %</i>	5	l	19,35	97	1
<i>pirimicarb 50 %</i>	0,5	l	108,65	54	1
<u>RUIMTEBEHANDELING</u>					
ENERGIE					
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN					
LOSSE ARBEID					
LOONWERK					
<u>OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN</u>					
VERZEKERING	342	gld	0,6	205	0
<u>AFZET</u>					
<i>fust- en pallethuor</i>	2600	stuks	0,30	780	0
<i>vracht en koelen</i>	2600	stuks	0,82	2132	0
<i>provisie</i>	342	gld	5,00	1740	0
<i>produktheffing</i>	228	gld	0,50	114	0
<u>OVERIG</u>					
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	1,2	maanden	7,0	99	

TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)				14210	
SALDO (A - B)				19990	

5.1

GEWAS *Bloemkool*
 TEELTWIJZE *Herfst-vroeg, oogstperiode eind augustus - begin oktober, zavel*
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

PRODUKT	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)
	19000	stuks	1,04	19760
TOTAAL OPBRENGSTEN (A)				----- 19760

TOEGEREKENDE KOSTEN

	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)	LOOPTIJD (maanden)
<u>UITGANGSMATERIAAL</u>					
<i>losse plant</i>	24000	stuks	0,06	1440	3
<u>MESTSTOFFEN</u>					
N	200	kg	1,10	220	2
P205	50	kg	0,90	45	2
K20	250	kg	1,50	373	2
N (BIJ)	50	kg	3,11	156	1
<u>GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN</u>					
BOLONTSMETTING					
GRONDONTSMETTING					
GRONDBEHANDELING					
<u>ONKRUIDBESTRIJDING</u>					
<i>metazachloor</i>	1	1	90,35	90	2
<u>GEWASBESPUITING</u>					
<i>chloorpyrifos</i>	6,9	1	28,35	196	2
<i>permethrin 25 %</i>	0,8	1	140,45	112	2
<i>methiocarb 4 %</i>	5	1	19,35	97	2
<i>propamocarb 750</i>	6	1	98,35	590	2
<i>pirimicarb 50 %</i>	1	1	108,65	109	2
<u>RUIMTEBEHANDELING</u>					
<u>ENERGIE</u>					
<u>OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN</u>					
<u>LOSSE ARBEID</u>					
<u>LOONWERK</u>					
<u>OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN</u>					
VERZEKERING	198	gld	0,6	119	0
<u>AFZET</u>					
<i>fust- en pallethuur</i>	2400	stuks	0,30	720	0
<i>vracht en koelen</i>	2400	stuks	0,82	1968	0
<i>provisie</i>	198	gld	5,00	990	0
<i>produktheffing</i>	198	gld	0,50	99	0
<u>OVERIG</u>					
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	1,1	maanden	7,0	47	
TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)				----- 7371	
SALDO (A - B)				12389	

SALDOBEREKENING

GEWAS *Winterpeen*
 TEELTWIJZE *Herfstteelt, oogstperiode oktober - begin november*
bewaring aan de hoop, zavel
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

PRODUKT	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)
<i>hoofdprodukt</i>	72000	kg	0,24	17280
<i>bijprodukt</i>	8000	kg	0,05	400

TOTAAL OPBRENGSTEN (A)				17680

TOEGEREKENDE KOSTEN

	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)	LOOPTIJD (maanden)
UITGANGSMATERIAAL					
<i>zaaizaad</i>	0,85	mln st.	585,00	497	8
MESTSTOFFEN					
N	70	kg	1,10	220	7
P205	75	kg	0,90	45	7
K20	250	kg	1,50	373	7
MGO	50	kg	0,93	47	7
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN					
BOLONTSMETTING					
GRONDONTSMETTING					
GRONDBEHANDELING					
ONKRUIDBESTRIJDING					
<i>metoxuron 80 %</i>	3	l	56,20	169	7
GEWASBESPUITING					
<i>chloorfenvinfos 10 % gran.</i>	20	l	20,40	408	5
<i>bromofos-methyl 40 %</i>	15	l	79,30	1190	5
<i>iprodion 50 %</i>	6	l	101,25	608	5
<i>Manelta borium</i>	2	l	20,65	41	5
RUIIMTEBEHANDELING					
ENERGIE					
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN					
LOSSE ARBEID					
LOONWERK					
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN					
VERZEKERING	177	gld	0,4	71	0
AFZET					
<i>fust- en pallethuur</i>	3500	stuks	0,30	1050	0
<i>vracht</i>	3500	stuks	0,90	3150	0
<i>provisie</i>	177	gld	5,00	864	0
OVERIG					
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	5,9	maanden	7,0	300	

TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)				9033	

SALDO (A - B)				8647	

5.1

SALDOBEREKENING

GEWAS *Kroot*
 TEELTWIJZE *Herfstteelt, oogstperiode oktober - begin november, zavel*
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

PRODUKT	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)
	60000	kg	0,25	15000
	10000	kg	0,04	400
TOTAAL OPBRENGSTEN (A)				----- 15400

TOEGEREKENDE KOSTEN

	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)	LOOPTIJD (maanden)
UITGANGSMATERIAAL					
<i>zaaizaad</i>	800	1000 st.	1,80	1440	7
MESTSTOFFEN					
N	150	kg	1,10	165	6
P205	100	kg	0,90	90	6
K20	200	kg	1,50	112	6
N (BIJ)	50	kg	3,11	159	6
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN					
BOLONTSMETTING					
GRONDONTSMETTING					
GRONDBEHANDELING					
ONKRUIDBESTRIJDING					
<i>metamitron</i>	3	1	63,35	190	6
<i>fermedifam</i>	3	1	47,45	142	6
GEWASBESPUITING					
<i>parathion 25 %</i>	1,2	1	9,55	11	5
<i>Manelta borium</i>	2	1	20,65	41	5
RUIMTEBEHANDELING					
ENERGIE					
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN					
LOSSE ARBEID					
LOONWERK					
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN					
VERZEKERING	154	gld	0,3	46	1
AFZET					
<i>fust- en pallethuur</i>	3000	stuks	0,30	900	1
<i>vracht</i>	3000	stuks	0,90	2700	1
<i>provisie</i>	154	gld	5,00	770	1
<i>produktheffing</i>	590	100 st.	0,20	119	1
OVERIG					
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	1,2	maanden	7,0	48	
TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)				----- 6933	
SALDO (A - B)				8467	

5.1

GEWAS Tulp
 TEELTWIJZE Bloementeelt op kisten, periode december - april
 EENHEID 6 trekken van 500 m²

OPBRENGSTEN

PRODUKT	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)
snijtulp	830000	stuks	0,26	215800

TOTAAL OPBRENGSTEN (A)				215800

TOEGEREKENDE KOSTEN

	HOEVEELHEID	EENHEID	PRIJS (f)	BEDRAG (f)	LOOPTIJD (maanden)
UITGANGSMATERIAAL					
bollen	875000	stuks	0,10	87500	4
MESTSTOFFEN					
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN					
BOLONTSMETTING					
benomyl	3	kg	58,50	175	3
captan	8	l	12,75	102	3
GRONDONTSMETTING					
GRONDBEHANDELING					
fenaminsulf	6	kg	84,50	507	1
ONKRUIDBESTRIJDING					
GEWASBESPUITING					
vinchlozolin (rooktablet)	150	stuks	4,60	690	1
dichloorvos (spuitbus)	30	stuks	13,50	405	1
RUIMTEBEHANDELING					
ENERGIE					
gas	21000	m ³	0,214	4494	1
elektriciteit	27000	kWh	0,17	4590	4
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN					
potgrond	120	m ³	60,00	7200	4
LOSSE ARBEID					
oogst en verwerking	1000	uur	10,00	10000	1
LOONWERK					
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN					
VERZEKERING					
AFZET					
fusthuur	2100	containers	0,10	210	0
vracht (eigen vervoer)	2100	containers	0,00	0	0
papier (verpakking)	17	pak	6,00	112	0
provisie	215800	gld	5,00	10790	0
vakheffing	215800	gld	0,45	971	0
OVERIG					
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	3,4	maanden	7,0	2534	

TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)				130280	
SALDO (A - B)				85520	

5.2 Hulpberekningen opstellen samenvatting saldobegroting

GEWAS *Tulp*
 TEELTWIJZE *Bollenteelt (zavel)*
 OMVANG *3*
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

	bedrag per eenheid (f)	totaal (f)
TOTAAL OPBRENGSTEN (A)	65250	195800

TOEGEREKENDE KOSTEN

UITGANGSMATERIAAL	30000	90000
MESTSTOFFEN	523	1600
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	2351	7100
ENERGIE	819	2500
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN	1295	3900
LOSSE ARBEID	4168	12500
LOONWERK	1000	3000
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN		
VERZEKERING	92	300
AFZET	3157	9500
OVERIG	0	0
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	2405	7200
	-----	-----
TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)	45810	137400
SALDO (A - B)	19440	58300

GEWAS *Iris* groep: *Hollandse iris*
 TEELTWIJZE *Bollenteelt op ruggen (zavel)*
 OMVANG *0,5*
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

	bedrag per eenheid (f)	totaal (f)
TOTAAL OPBRENGSTEN (A)	56000	28000

TOEGEREKENDE KOSTEN

UITGANGSMATERIAAL	21000	10500
MESTSTOFFEN	424	200
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	2277	1100
ENERGIE	393	200
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN	2923	1500
LOSSE ARBEID	0	0
LOONWERK	8000	4000
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN		
VERZEKERING	70	0
AFZET	2427	1200
OVERIG	0	0
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	2232	1100
	-----	-----
TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)	39746	19900
SALDO (A - B)	16254	8100

5.2

GEWAS *Krokus 'grote gele'*
 TEELTWIJZE *Bollenteelt (zavel)*
 OMVANG *0,5*
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

	bedrag per eenheid (f)	totaal (f)
TOTAAL OPBRENGSTEN (A)	73675	36800

TOEGEREKENDE KOSTEN

UITGANGSMATERIAAL	25750	13000
MESTSTOFFEN	311	200
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	974	500
ENERGIE	262	100
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN	1628	800
LOSSE ARBEID	5400	2700
LOONWERK	1000	500
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN		
VERZEKERING	95	0
AFZET	3008	1500
OVERIG	0	0
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	2219	1100
	-----	-----
TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)	40647	20300
SALDO (A - B)	33028	16500

5.2

GEWAS *Bloemkool*
 TEELTWIJZE *Vroeg, oogstperiode begin juni - begin juli*
 OMVANG *1*
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

	bedrag per eenheid (f)	totaal (f)
TOTAAL OPBRENGSTEN (A)	34200	34200

TOEGEREKENDE KOSTEN

UITGANGSMATERIAAL	7980	8000
MESTSTOFFEN	794	800
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	366	400
ENERGIE	0	0
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN	0	0
LOSSE ARBEID	0	0
LOONWERK	0	0
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN	0	0
VERZEKERING	205	200
AFZET	4766	4800
OVERIG	0	0
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	99	100
TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)	14210	14200
SALDO (A - B)	19990	20000

GEWAS *Bloemkool*
 TEELTWIJZE *Herfst-vroeg, oogstperiode eind augustus - begin oktober, zavel*
 OMVANG *0,5*
 EENHEID *ha*

OPBRENGSTEN

	bedrag per eenheid (f)	totaal (f)
TOTAAL OPBRENGSTEN (A)	19760	9800

TOEGEREKENDE KOSTEN

UITGANGSMATERIAAL	1440	700
MESTSTOFFEN	794	400
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	1194	600
ENERGIE	0	0
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN	0	0
LOSSE ARBEID	0	0
LOONWERK	0	0
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN		
VERZEKERING	119	100
AFZET	3777	1900
OVERIG	0	0
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	47	0
TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)	----- 7371	----- 3700
SALDO (A - B)	12389	6200

GEWAS Winterpeen
 TEELTWIJZE Herfstteelt, oogstperiode oktober - begin november
 bewaring aan de hoop, zavel
 OMVANG 1
 EENHEID ha

OPBRENGSTEN

	bedrag per eenheid (f)	totaal (f)
TOTAAL OPBRENGSTEN (A)	17680	17700
<u>TOEGEREKENDE KOSTEN</u>		
UITGANGSMATERIAAL	497	500
MESTSTOFFEN	685	700
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	2416	2400
ENERGIE	0	0
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN	0	0
LOSSE ARBEID	0	0
LOONWERK	0	0
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN		
VERZEKERING	71	100
AFZET	5064	5100
OVERIG	0	0
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	300	300
TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)	----- 9033	----- 9000
SALDO (A - B)	8647	8600

GEWAS	<i>Kroot</i>
TEELTWIJZE	<i>Herfstteelt, oogstperiode oktober - begin november, zavel</i>
OMVANG	<i>1</i>
EENHEID	<i>ha</i>

OPBRENGSTEN

	bedrag per eenheid (f)	totaal (f)
TOTAAL OPBRENGSTEN (A)	15400	15400

TOEGEREKENDE KOSTEN

UITGANGSMATERIAAL	1440	1400
MESTSTOFFEN	526	500
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	384	400
ENERGIE	0	0
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN	0	0
LOSSE ARBEID	0	0
LOONWERK	0	0
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN		
VERZEKERING	46	0
AFZET	4489	4500
OVERIG		
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	48	0
	-----	-----
TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)	6933	6900
SALDO (A - B)	8467	8500

GEWAS Tulp
 TEELTWIJZE Bloementeel op kisten, periode december - april
 OMVANG 1
 EENHEID 6 trekken van 500 m²

OPBRENGSTEN

	bedrag per eenheid (f)	totaal (f)
TOTAAL OPBRENGSTEN (A)	215800	215800

TOEGEREKENDE KOSTEN

UITGANGSMATERIAAL	87500	87500
MESTSTOFFEN	0	0
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	1879	1900
ENERGIE	9084	9100
OVERIGE GROND- EN HULPSTOFFEN	7200	7200
LOSSE ARBEID	10000	10000
LOONWERK		
OVERIGE PRODUKTGEBONDEN KOSTEN		
VERZEKERING	0	0
AFZET	12083	12100
OVERIG	0	0
RENTE OMLOPEND VERMOGEN	2534	2500
	-----	-----
TOTAAL TOEGEREKENDE KOSTEN (B)	130280	130300
SALDO (A - B)	85520	85500

BIJLAGE 5. Hulpberekeningen opstellen arbeidsbegroting

Bijlage 5 is verdeeld in 2 typen hulpberekeningen:

- 6.1 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte per activiteit
- 6.2 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte totaal

Het resultaat van hulpberekening 6.2 wordt gebruikt in de stappen 6 en 13 'Opstellen arbeidsbegroting van ..'.

6.1 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte per activiteit

Arbeidsbehoefte van de teelt van 1 ha tulpen (uren)

Bewerking	Periode																										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
totaal	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Land klaarmaken	9																										
Plantgoed uitzoeken	44																										
Ontsmetten plantgoed	25																										
Planten	33																										
Dekken strodekmach.	20																										
Kunstmest strooien	10	2		2	2	2	2	2	2	5																	
Onkruidbestrijding	15				5																						
Ziektebestrijding	18				2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Ziekzoeken / selecteren	42				6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
Koppen	40																										
Rooien	120																										
Transport naar schuur	50																										
Stuifvrij maken	1																										
Spoelen en zeven	40																										
Transport naar pellers	20																										
Pellen	320																										
Sorteren	40																										
Tellen en afleveren	60																										
Totaal	907	2	2	2	7	10	8	8	30	28	13	8	8	207	406	25	15	11	19	19	34	20	20	4	4	9	2

Arbeidsbehoefte van de teelt van 1 ha bloemkool (herfst-vroeg) (uren)

Bewerking	Periode												totaal																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26		
	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	septemb	oktober	november	december																	
Land klaarmaken																													
(Frezen)																													
Planten																													
Kunstmest strooien																													
Beregening																													
Onkruidbestrijding																													
Ziektebestrijding																													
Schoffelen/aanaarden																													
Handwieden																													
Oogsten: dekken																													
snijden																													
verzame len																													
transport																													
Frezen																													
Ploegen																													
Totaal																													

6.2 Hulpberekeningen opstellen arbeidsbehoefte totaal

Arbeidsbehoefte totaal voor de huidige situatie (uren)

Gewas	Periode																														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Aktiviteit	grootte																														
Tulp	6	6	21	30	24	90	84	39	24	24	936	933	45	45	33	57	57	102	60	60	12	27	6								
Iris	1	20	22	12	10	10	1	1	5	1	1	1	70	70	1	1	1	14	13	17	10	10									
Krokus	1	1	4	9	8	8	1	4	1	1	181	24	24																		
Bloemkool (vroeg)	1	ha	2	60	5	5	96	95	95	63	4																				
Bloemkool (herfst-vroeg)	0,5	ha	18	6	2	55	54	55	2	2																					
Winterpeen	1	ha	2	2	3	4	1	1	3	13	12																				
Kroot	1	ha	2	2	6	1	2	1	1	7	3	1	4	38	38	38	3														
Totaal	8	29	51	111	44	117	96	51	128	1221	2201	042	81	118	132	88	113	88	113	98	183	137	94	22	40	7					

6.2

Arbidsbehoefte totaal voor plan 1 (uren)

Omschrijving	Periode																														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Aktiviteit	januari februari maart april mei juni juli augustus september oktober november december																														
grootte																															
Tulp	6	6	21	30	24	90	84	39	24	24	936	933	45	45	33	57	57	102	60	60	12	27	6								
Iris	1	20	22	12	10	10	1	1	5	1	1	1	70	70	1	1	1	14	13	17	10	10									
Krokus	1	1	4	9	8	8	1	4	1	1	181	24	24																		
Bloemkool																															
(vroeg)	1	ha	2	60	5	5	96	95	95	63	4																				
Bloemkool																															
(herfst-vroeg)	0,5	ha	18	6	2	55	54	55	2	2																					
Tulp broei	500	m2	185	185	190	185	220	225	205	150	10	100	60	90	115	165	185	190													
Totaal	185	193	180	219	232	331	267	313	241	59	126	12112131039	79	117	125	88	113	158	190	177	206	187	225	197							

BIJLAGE 6. Periode-indeling

<u>periode</u>	<u>begindatum</u>	<u>einddatum</u>
1	1 januari	14 januari
2	15 januari	28 januari
3	29 januari	11 februari
4	12 februari	25 februari
5	26 februari	11 maart
6	12 maart	25 maart
7	26 maart	8 april
8	9 april	22 april
9	23 april	6 mei
10	7 mei	20 mei
11	21 mei	3 juni
12	4 juni	17 juni
13	18 juni	1 juli
14	2 juli	15 juli
15	16 juli	29 juli
16	30 juli	12 augustus
17	13 augustus	26 augustus
18	27 augustus	9 september
19	10 september	23 september
20	24 september	7 oktober
21	8 oktober	21 oktober
22	22 oktober	4 november
23	5 november	18 november
24	19 november	2 december
25	3 december	16 december
26	17 december	30 december

Bijlage 7. Interaktiematrix stappen/hulpberekeningen en gegevens

In deze bijlage wordt aangegeven welke gegevens in de stappen en hulpberekeningen worden berekend, overgenomen, geraadpleegd, vastgesteld en gewijzigd. Hiervoor zijn de volgende codes gebruikt:

- b - berekenen
- o - overnemen
- r - raadplegen
- v - vaststellen
- w - wijzigen

In een aantal gevallen is een combinatie van lettercodes gebruikt.

Om welke gegevens het gaat staat vertikaal in de matrix aangegeven. De stappen en hulpberekeningen zijn horizontaal weergegeven. De cijfercodes komen overeen met de stappen en hulpberekeningen in hoofdstuk 2.

Hoewel nog niet beschreven, is ook voor de stappen 15 en 16 aangegeven wat er met de betreffende gegevens gebeurt.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17
 stappen
 hulpberekningen
 -----

boekhoudegegevens																	
verlies- en winstrekening	o	r	r														
fiscale balans	r	o	o														
ontvangsten en uitgaven	o	r	r														
verkoopgegevens				r													
<u>algemene bedrijfsgegevens</u>																	
naam, adres, woonplaats	v																
gezin en arbeid	v																
arbeid overig personeel	v																
grond	v			r													
bedrijfsaccomodatie	v			r													
rechtsvorm bedrijf	v																
btw-regeling	v																
overige bedrijfsgegevens	v																
productieplan activiteit	v				o	ro	ro	ro	ro	o	ro	ro	ro	ro	ro	ro	ro
grootte	v				o	ro	ro	ro	ro	ov	ov	ro	ro	ro	ro	ro	ro

<u>fiscale verlies- en winstrekening</u>																	
opbrengsten																	
activiteiten bollenteelt	v																
totaal bollenteelt	vb																
activiteiten bloemeteelt	v																
totaal bloemeteelt	vb																
overig	v																
totaal overig	vb																
totale opbrengsten	vb																
kosten																	
rente	v																
afschrijving																	
duurzame produktiemidd.	v																
bollenkraam	v																
auto	v																

stappen 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17
 hulpberekeningen 3.1 4.1 5.1 5.2 5.3 6.1 6.2 12.1 12.2 12.3 13.1 13.2

loon en sociale lasten v 0
 werk door derden v 0
 onderhoud v 0
 bemesting/bestrijding v 0
 energie/brandstoffen v 0
 plantmateriaal (aanschaf) v 0
 afzetkosten v 0
 overige kosten v 0
 totale kosten b 0
 financiële resultaten
 fiscaal bedrijfsinkomen b 0
 inkomen van buiten bedrijf v r
 gezinsinkomen b b
 prive-uitgaven v r

fiscale balans
 bezittingen v
 grond v
 investeringen in de grond v
 woning v
 gebouwen/vaste installaties v
 machines en werktuigen v
 auto's v
 levende produktiemiddelen v
 voorraden v ov
 vorderingen v ov
 deelnemingen v ov
 te vorderen WIR premie v ov
 kas/bank/giro v ov
 bezittingen buiten het bedrijf v r
 totaal b

stappen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
hulpberekeningen	3.1	4.1	5.1	5.2	5.3	6.1	6.2					12.1	12.2	12.3	13.1	13.2		
schulden																		
leningen	o	b	o															
rente	b						o											
aflossing	b						o											
rekening courant krediet	o	b	o															
krediteuren	o	b	o															
eigen vermogen	b																	
totaal	o																	
bedrijfseconomische balans																		
bezittingen																		
grond																		
omschrijving per kavel e.d.						o	b											
bedrijfsec. boekw. per kavel e.d.						o												
herwaarderung grond							o	b										
investeringen in de grond							o	b										
omschrijving per inv. in de grond						o												
vervangingswaarde per inv. i.d. gr.						o												
afschrijvings-% per inv. i.d. grond						o												
woning																		
gebouwen/vaste installaties																		
omschrijving per geb./v.i.						o	b											
vervangingswaarde per geb./v.i.						o												
afschrijvings-% per geb./v.i.						o												
machines en werktuigen																		
omschrijving per mach./werkt.						o	b											
vervangingswaarde per mach./werkt.						o												
afschrijvings-% per mach./werkt.						o												
auto's																		
omschrijving per auto						o	b											
vervangingswaarde per auto						o												
afschrijvings-% per auto						o												
levende produktiemiddelen						o	b											

stappen 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17
 hulpberekeningen 3.1 4.1 5.1 5.2 5.3 6.1 6.2 12.1 12.2 12.3 13.1 13.2

velinventaris	v																ov	
voorraden	o	b																ov
vorderingen	v																	ov
deelnemingen	v																	ov
te vorderen wir premie	v																	ov
kas/bank/giro	v																v	o
totaal	b																b	o
schulden																		
leningen	b	o																rv
rekening courant krediet	b	o																rv
krediteuren	b	o																rv
eigen vermogen	b																	b
totaal	o																	o

<u>rendabiliteitsbegroting</u>																		
opbrengsten	b																	
saldo produktieplan																		o
overige opbrengsten																		o
niet-toegerekende kosten	b																	o
netto bedrijfsresultaat	b																	or
arbeidsopbrengst ondernemer(s)	b																	or
arbeidsopbrengst per ondernemer																		br
netto bedrijfsresultaat per f 100 kosten																		br

<u>saldebegroting</u>																		
opbrengsten																		
en																		
toegerekende kosten																		
per regel van een post																		ov
totaal van een post per eenheid prod.-akt.																		b
totaal van een post voor omvang prod.-akt.																		ob

stappen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
hulpberekningen	3.1	4.1	5.1	5.2	5.3	6.1	6.2	ob	ob				12.1	12.2	12.3	13.1	13.2	
	b		ow		b		ob		ob		b		ow		b		ob	
rente omlopend vermogen																		
per eenheid prod.-akt.																		
voor omvang prod.-akt.																		
saldo																		
per eenheid																		
voor omvang prod.-akt.																		
<u>niet toegerekende kosten</u>																		
grond																		
huur/pacht																		
rente																		
grond- en polderlasten																		
investeringen in de grond																		
rente																		
afschrijvingen																		
onderhoud/verzekering																		
gebouwen																		
huur/pacht																		
rente																		
afschrijvingen																		
onderhoud/verzekering																		
vaste installaties																		
rente																		
afschrijvingen																		
onderhoud/verzekering																		
machines en werktuigen																		
huur																		
rente																		
afschrijvingen																		
onderhoud/verzekering																		
auto's																		
huur																		

stappen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
hulpberekningen	3.1	4.1	5.1	5.2	5.3	6.1	6.2					12.1	12.2	12.3	13.1	13.2	
rente		o			b		o	o			o		b				o
afschrijvingen		o			b		o	o			o		b				o
onderhoud/verzekering		o			b		o	o			o		b				o
arbeid		b									b						
ondernemers		o			b		o	o			o		b				o
gezinsleden		o			b		o	o			o		b				o
overig personeel		o			b		o	o			o		b				
algemene kosten		b									b						
niet toegerekende energiekosten		o			b		o	o			o		b				
overig		o			b		o	o			o		b				
<u>arbeidsbegroting</u>																	
arbeidsbehoefte per bewerking						v								v			
arbeidsbehoefte per activiteit						b	o							b	o		
arbeidsbehoefte totaal bedrijf						o	b							o	b	o	
aanbod vast						v								v			o
behoefte losse arbeid						b								b			o
<u>overzicht besparingen en liquiditeit</u>																	
besparingen																	
arbeidsopbrengst ondernemer(s)							o										o
rente omlopend vermogen							ob										ob
niet toegerekende rente							o										o
berekende rente							b										b
betaalde rente							o										o
berekende - betaalde rente							b										b
ondernemersinkomen							b										b
berekend loon gezin							o										o
betaald loon gezin							v										v
inkomen uit bedrijf							b										b
inkomen van buiten bedrijf							v										v
gezinsinkomen							b										b
privé-uitgaven							v										v
besparingen							b										b
																	or

